Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

הײַנט 8 זײַטען.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 20 גראָשען

נייער פאלקסבלאט

אונפּאַרטייאישע פּאָליטיש-געזעלשאַפטליכע טאָג-צייטונג

Nr. 266/1561 | Łódź, Czwartek, 15 listopada 1928 r. | זעקסטער יאהרגאנג | לאָדז, דאָנערשטאָג, ב כסלו תרפ"ט | Nr. 266/1561

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּיעטריקאָווער 21, טעל. 24-71

דער מערדער דערצעהלט

ווי אזוי ער האט אויסגעפירט שוידערליך-בלוטיגען אקט

די לאָדזער פּאָליציי האָט נעכטען אָפּגעהאַל־טען דעם צווייטען גרויסען ערפאָלג. דאָס ערשטע מאָל האָט זיך די פּאָליציי אויסגעצייכענט ביים כאַפּען די מערדער פונ'ם ערמאָרדעטען פרעזידענט צינאַרסקי.

איצט האָט די פּאָליציי אין אַ רעקאָרד־צייט געכאַפּט און אַרעסטירט דעם מערדער, וועלכער האָט אויף אַ בעסטיאַלישען אופן ערמאָרדעט דאָס פּאָר־פאָלק טישער און זייער דינסטמיידעל — יוזעפאַ באַראַנאָווסקאַ.

דער גרויזאַמער אופן פון מאָרד די איבערגע־שניטענע העלדזער און אויסגעשטאָכענע אויגען פון די קרבנות האָבען ערוועקט דעם טיפסטען שוידער און פערביטערונג נעגען מערדער. די גאַנצע פּאָליציי האָט זיך דעריבער געשטעלט אויף די פיס, עס איז געלאָזט געוואָרען אין גאַנג דער גאַנצער אויספאָר־שונגס־אַפּאַראַט פונ'ם פּאָליציי־קאָמענדאַנט ביז דעם לעצטען געהיים־אַגענט. די אויספאָרשונג איז געווען זעהר פערשווערט, דער מערדער איז אַנטלאָפען, און די איינציגע עדות'טע, דאָס דינסטמערדעל באַ־ראַנאָווסקאַ איז אויך ווי אַ הונט, אונטער אַ פלויט דערמאָרדעט און אַוועקגעוואָרפען געוואָרען אין אַ גרובען.

און אָט האָט די פּאָליציי אָפּגעהאַלטען אַ נצחון — אין משך פון 2 טעג אָפּגעזוכט און אַרעסטירט דעם מערדער איצט איז

דאס געהיימניש, פון דעם שוידערלי־כען מארד אויף פיעטריקאווער 117 פולשטענדיג אויפגעקלערט געווארען.

צו דער צופרידענהייט פון דער גאַנצער שטאָט, וועלכע איז אַזוי שטאַרק אויפגעקאָכט געוואָרען צוליב דער דרייסטקייט און חוצפּה פון דעם גרוי־זאַמען מערדער. ס'פערשטעהט זיך, אַז די אויס־פאָרשונגס־פּאָליציי איז געצוואונגען געווען צו געבען פיקטיווע אינפאָרמאַציעס, כדי צו פערטומלען דעם מערדער און איהם נישט צו פערטרייבען פון לאָדז. דעריבער זענען די איינצעלהייטען פון מאָרד, וועלכע זענען ביז איצט איבערגעגעבען געוואָרען, נישט קיין גאַנץ גענויע. איצט קען שוין אָנגעגעבען ווערען אַלע פרטים פון דער אויספאָרשונג:

די פּאָליציי האָט ביז צו דער לעצטער מינוט נישט פערלאָזען דעם לאָקאַל, אין וועלכען דער מאָרד איז פאָרגעקומען, פיהרענדיג אַ גענויע רעד־וויזיע, בעת דער דאָזיגער רעוויזיע האָט די פּאָליציי

געפונען אַ רעכנונג אויף דעם נאמען פון סטאַניסלאַוו לאניוכא.

די פּאָליציי האָט זיך צוליב דעם געווענדעט צום אַדרעס־ביוראָ, פון וואַנען ס'איז געגומען געוואָרען אַן אויסצוג פון אַלע איינוואוינער פון לאָדז, וועלכע הייסען סטאַניסלאַוו לאַניוכא. די געהיים־פּאָליציי האָט דאַן אַרומגעשטעלט די הייזער, וואו ס'וואוינען די לאַניוכאַס מיט אַגענטען, וועלכע האָבען אָבסער־ווירט די איינגעטימער פון די נעמען סטאַניסלאַוו לאַניוכאַ. צווישען אַנדערע איז אויך

אבסערווירט געווארען דאס הויז אויף טאַרגאָוואַ 33

אין דער נאַכט פון דינסטאָג אויף מיטוואָך האָבען די אַגענטען בעמערקט, אַז ס'געהט דאָרט אַריין אַ יונגערמאַן, די אַגענטען האָבען געפרעגט דעם סטרוזש ווער דאָס איז און ס'האָט זיך אַרויסגע־שטעלט, אַז דאָס איז

סטאַניסלאַוו לאניוכא.

די אַגענטען האָבען זיך גלייך פערבונדען מיט דעם אויספאָרשונגס־אַמט, פון דאָרט איז גלייך אַראָפּגע־קומען דער קאָמענדאַנט פון דער וואָיעוואָדזקער פּאָליציי ניעדזשעלסקי, דער לייטער פון אויספאָר־שונגס־אַמט אינספּעקטאָר נאָסעק, קאָמיסאַר מיקא, 4 פּאָליציאַנטען און עטליכע אַגענטען. די פּאָליציי איז אַרויף אין דער וואוינונג פון לאַניוכא און האָט דאָרט געטראָפען 3 מאַנספּערשוינען און איין פרוי, וועלכע איז געלעגען אין בעט. די פּאָליציי האָט געהייסען אַלעמען אויפהויבען די הענד אין דער הויך, אַלע זענען געבליבען ערשטוינט, בלויז דער יונגער סטאַניסלאַוו האָט זיך אָנגערופען:

„איך וויים נאך וואס זיי זענען געקומען".

נאָכ'ן אויסלעגיטימירען די אַנוועזענדע האָט זיך אַ־רויסגעשטעלט, אַז איינער איז סטאַניסלאַווס אַ פאָ־פאָטער וואַצלאַוו, זיינס אַ שוואָגער לעגיס און זיין שוועסטער וויקטאָריא, וועלכע איז געלעגען אין קימ־פעט, אַלע אָנוועזענדע אַ חוץ די קראַנקע פרוי זענען מיטגענומען געוואָרען אין אויספאָרשונגס־אַמט.

אין דער וואוינונג פונ'ם פערברעכער איז גע־בליבען דער קאָמיסאַר מיקאַ און עטליכע פּאָליצ־יאַנטען, וועלכע האָבען אַדורכגעפיהרט אַ גענויע רעוויזיע, מ'האָט

געפונען אַ פערבלוטיגטען אַנצוג, אַ פערבלוטיגטען קאלנער און קראַוואַט,

וועלכע האָבען געהערט צו סטאַניסלאַוו לאַניוכאַ, ווייטער האָט מען געפונען

אַ פערבלוטיגטע סטראַזשאַצקע האַס.

נאָכדעם ווי מ'האָט די אַרעסטירטע געבראַכט אין אויספאָרשונגס־אַמט איז אַהין אָנגעקומען דער פּראָקוראָר שמיט, אויספאָרשונגס־ריכטער גושעם און ס'האָט זיך אָנגעהויבען די אויספאָרשונג פון די אַרעסטירטע, באַלד אין אָנהויב האָט סטאַניסלאַוו לאַניוכאַ קאַלטבלוטיג און אָהן סמנים פון חרטה זיך מודה געווען אינ'ם מאָרד

וואס עס דערצעהלט דער מערדער.

דער גרויזאַמער מערדער האָט ערקלערט פּאָל־גענדעס:

מיט 3 יאָהר צוריק האָט ער געאַרבייט אין דעם פאָרטעפיאַן־לאַגער פון די ערמאָרדעטע, נאָכהער האָט ער אָנגעהויבען צו אַרבייטען ביי אַ קאָנקור־רענץ־פירמע אויף גדאַנסקאַ גאַס. מיט דער רעה צו ערמאָרדען זיין פריהערדיגען בעל־הבית, האָט ער זיך שוין לאַנג אַרומגעטראָגען, אָבער ער האָט זיין פּלאַן נישט געקענט אַדורכפיהרען.

זונטאָג דעם 11. ד. ח. אין קריטישען טאָג

10 אַ זייגער אין דער פריה

איז ער געקומען אין לאַגער פון טישער'ן אויף פּיעט־ריקאָווער 117, דער לאַגער איז געווען געשלאָסען און ער איז אַרויפגעגאַנגען צו טישער'ן אין דער פּריוואַט־וואוינונג, וועלכע געפינט זיך אין דער אָפּי־ציגע אויפ'ן ערשטען שטאָק. אין קאָרידאָר האָט ער געטראָפען דאָס דינסט־מיידעל יוזעפּיא באַראַנאָווסקאַ, וועלכער ער האָט ערקלערט, אַז ער איז

געקומען קויפען אַ פּיאַנינאָ.

דאָס דינסט־מיידעל האָט וועגען דעם געמאָלדען דער פרוי בראָניסלאַווא טישער, וועלכע איז אַרויסגע־קומען צום קונה, כדי מיט איהם צו אונטערהאַנדלען דעריבער האָט זיך פרוי טישער שטאַרק געוואונדערט פון וואַנען עס נעהמט זיך צום אָרימען לאַניוכאַ אַזויפיל געלד צו קויפען אַ פּיאַנינאָ, לאַניוכאַ האָט געענטפערט, אַז

ער האט בעקומען אַ ירושה

און וויל קויפען אַ פּיאַנינאַ אויף געשעפט. דערווי־סענדיג זיך וועגען פרייז און בעדינגונגען פונ'ם קונה האָט לאַניוכאַ ערקלערט, אַז 3 אַ זייגער וועט ער צוריקקומען מיט זיין פאָטער און וועט די פּיאַנינאַ קויפען.

צו דעם גאַנצען געשפּרעך האָט זיך צוגעהערט דאָס דינסטמיידעל, יוזעפּאַ באַראַנאָווסקאַ.

3 אַ זייגער ביי טאג

איז לאַניוכאַ טאַקע געקומען נאָר איינער אַליין, ער האָט ערקלערט, אַז זיין פאָטער איז נישט גע־זונד און אַז ער וועט דאָס געשעפט אַליין מאַכען, פרוי טישער איז מיט'ן קונה אַראָפּ אין געשעפט אַריין, בראָניסלאַוו טישער האָט געזאָלט באַלד אַראָפּ קומען, ווייל ער איז פונקט דעמאָלט געלעגען אין בעט.

אַראָפּקומענדיג אין געשעפט האָט זיך לאַניוכאַ אויסגעקליבען אַ אינסטרומענט און מ־ןזי טישער האָט זיך אַוועקגעזעצט ביים שרייב־טיש, כדי אויס־צושרייבען אַ רעכנונג, זי האָט אָבער דעם רעכנונג נישט ריכטיג אויסגעשריבען, דעריבער האָט זי איהם אַוועקגעוואָרפען און זיך גענומען אויסשרייבען אַ אַנדערען. דערווייל

האט דער מערדער אַרויסגענומען פון הינטער דעם פאלטא די האַק און מיט איין קלאַפּ אַוועקגעלעגט די פרוי אַ טויטע.

דער מערדער האָט זיין קרבן געכאַפּט פאַר די פיס און זי אַראָפּגעשלעפּט פון פאָטעל אויף דער פּאָד־לאָגע, דאַן האָט ער דערלאַנגט נאָך עטליכע קלעפּ מיט דער האַק, און איבערצייגענדיג זיך, אַז זיין קרבן איז שוין טויט האָט ער איהם אַריינגעשלעפּט אין דער פראָנט־שטוב פון לאַגער. דערביי האָט ער איהר אַרויסגענומען דאָס בייטעלע, אַרויסגע־נומען פון דאָרט

70 זלאטים

און דעם בייטעל אַוועקגעוואָרפען הינטער'ן אויווען, ער האָט אויך אַראָפּגענומען פון טויטען־קערפּער אַ האַנרזייגערל, אַ קידושין־רינגעל און די שליסלען פון דער קאַסע און פון טישערס וואוינונג. דאַן האָט ער פערשטעלט מיט אַ פּיאַנינאַ די קאַלוזשע בלוט און האָט רוהיג געוואַרט אויף טישער'ן, וועלכער האָט אַ ליאַרע מינוט געזאָלט אַראָפּקומען אין געשעפט.

אין עטליכע מינוט אַרום האָט טישער אָנגע־קלאַפּט אין טיר, דער מערדער האָט געעפענט און טישער'ן אַריינגעלאָזט אינוועניג. אויף דער פראַגע וואו זיין פרוי איז, האָט לאַניוכאַ געענטפערט, אַז זי איז אַרויסגעגאַנגען אויף אַ מינוט, אין דעם מאָמענט

האט דער מערדער דערלאַנגט טישער'ן מיט דער האַק איבערן קאָפּ.

טישער האָט אָבער נישט פערלוירען דאָס בעוואוסט זיין און האָט דעם מערדער אָנגעכאַפּט פאַר דער האַנד. דער מערדער האָט דאַן איהם

דערלאַנגט נאך עטליכע קלעפּ און טישער איז געפאַלען אַ טויטער.

דער מערדער האָט ביי טישער'ן אַרויסגענומען דעם פּאָרטפעל, וועלכער איז אָבער געווען לעדיג. לאַניוכאַ האָט דעם פּאָרטפעל אַרויפגעוואָרפען אויפ'ן אויווען.

דערווייל האָט ער דורכ'ן פענסטער בעמערקט, אַז דאָס דינסטמיידעל געהט אַרויס אין גאַס, דאַן האָט ער צוגעקלאַפּט די טיר פון געשעפט אויף דעם קלאַפּשלאָס, און האָבענדיג די שליסלען פון דער וואוינונג איז ער אַהין אַרויפגעגאַנגען, דאָרט האָט ער

געוואלט עפענען די אייזערנע קאַסע.

ער האָט אָבער נישט געקענט צוקלויבען דעם ריכטי־גען שליסעל, דאַן האָט ער געוואָלט די קאַסע צו־קלאַפּען מיט אַ האַק, דאָס האָט זיך איהם נישט איינגעגעבען, ער האָט דאַן גענומען וואָס ס'האָט זיך געלאָזען:

350 זלאטים, אַ וועק-זייגערל, אַ טוץ זילבערנע לעפעלעך, עטליכע לעפעל, אנגעטון דאס פוטער און דעם הוט פון טישער'ן און איז אַוועק.

דאָס איז שוין געווען אַרום 6 אַ זייגער.

דער מערדער איז אַוועק אויף עק גאַזראָט און פּיעטריקאָווער, האָט געדונגען אַ טאַקסאָבוס און האָט זיך געהייסען אַוועקפיהרען אויף טאַלושאַנ־סקאַ גאַס. דעם שאָפער האָט ער געהייסען וואַרטען און אַליין איז ער אַוועק אויפ'ן פעלד, וואו ער האָט

בעגראבען די גע'גנב'עטע זאַכען.

פון דאָרט איז ער מיט דער אויטאָ צוריקגע־פאָהרען אויף פּיעטריקאָווער גאַס, כדי צו דער־הרגענען דאָס מיידעל, וועלכעס האָט דאָך געוואוסט ווער ער איז צוקומענדיג צו טישערס טיר, האָט ער דאָרט געטראָפען דאָס דינסטמיידעל וואַרטען אויף דעם צוריקקומען פון איהרע בעלי־בתים, דער מערדער האָט איהר ערקלערט, אַז

ער איז געקומען בעצאהלען פאר דער געקויפטער פיאנינא

און ער וועט וואַרטען ביז טישער מיט זיין פרוי וועלען אַהייטקומען, דער מערדער האָט איהר פאָרגע־לעגט, אַז זי זאָל דערווייל מיט איהם געהען שפּאַצי־רען, דאָס דינסטמיידעל האָט נישט געהאָלט מיט

(ווייטער — זעה 5־טע זייט).

ליסטע 6

אַלע יודישע אַרבייטער, האַנדעלס-אָנגעשטעלטע, אַרבייטענדיגע אינטעליגענץ, כאַלופּניקעס פערזיכערטע אין דער קראַנקען-קאַסע

שטימען זונטאג דעם 18-טען נאָוועמבער ד. י. פאַר „פועלי-ציון" פאַר דער ליסטע 6

די ערשטע קאַנדידאַטען פון דער ליסטע פון יודישען אַרבייטער-וואַהל קאָמיטעט „פועלי-ציון" זענען:

לייב האַלענדערסקי ראַטמאַן פון לאָדזער שטאָט-ראַט, מרדכי פעדער פאָרזיצער פון צאָהן-טעכניקער-פעראיין, ד"ר לייב שיפּמאַן וויצע-פרעזעס פון לאָדזער שטאָט-ראַט, אברהם קאַגאַן לעהרער, מיטגליד פון הויפּט-פערוואַלטונג פון פעראיין פון פאָלקס'לעהרער אין דער פּוילישער רעפּובליק, ברוך שאַפּירא ראַטמאַן פון לאָדזער שטאָט-ראַט, סעקרעטאַר פון צענטראַל-ביוראָ פון די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען, ד"ר עקיבא אוריכאַן פערוואַלטונגס-מיטגליד פון ...

ליסטע 6

פערלענגערט דעם טערמין

פון רעווידירען די קאנצעסיעס.

וואַרשאַ, 14 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). אין דער סיים-קאַנצעלאַריע איז אַריינגעטראָגען אַ נאָוועלע וועגען רעוויזיע פון די קאָנצעסיעס. דערווייל ווערט דער טערמין פון רעווידירען די קאָנצעסיעס פערלענגערט.

דער קאנפליקט מארעק-סלאוועק

וואַרשא, 14 (פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אינ'ם מאַרשאַלעק-געריכט צווישען די דעפּ. סלאַוועק און מאַרעק איז מצד דעפּ. מאַרעק בעשטימט געוואָרען דעפּ. קאַלינאָווסקי (ווילנע) און מצד דעפּ. סלאַוועק — דעפּ. לעווענהערץ.

די סעקונדאַנטען פון דעפּ. סלאַוועק, וויעניאַוואַ-דלוגאָשעווסקי און פּיעכאָצקי האָבען זיך געווענדעט צו די פערטרעטער פון דעפּ. ניעדזיאַלקאָווסקי — טוגוט און קוואַפּינסקי. ניעדזיאַלקאָווסקי האָט ערקלערט, אַז ער איז מסכים אויף אַנ'עהרען-געריכט, ער וואַרפט אָבער אָפּ אַ דועל אַלס מיטגליד פון צווייטען סאָציאַליסטישען אינטערנאַציאָנאַל. וועגען דער ערקלערונג איז צוזאַמענגעשטעלט געוואָרען אַנ'איינזייטיגער פּראָטאָקאָל.

געשטארבען מאיר מונק.

ירושלים, 14 (י.ט.אַ. טעלעגראַפיש) דאָ איז געשטאָרבען פון אַ האַרצשלאַג אין עלטער פון 65 יאָהר דער בעקאַנטער עסקן מאיר מונק, אַ זוהן פון הרב אלי' מונק. דער פערשטאָרבענער איז סך-הכל מיט עטליכע וואָכען צוריק געקומען קיין א"י.

א לינקער בלאק אין סיים.

וואַרשאַ, 14 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). די סיים-קלובען פון וויזוואָלעניע, פ.פ.ס. און פויערים-פּאַרטיי האָבען געשלאָסען אַ בלאָק און וועלען אייניהייטליך אַרויסטרעטען אין אַלע פראַגען.

11. נאָוועמבער אין א"י.

לאָנדאָן, 14 (י.ט.א. טעלעגראַפיש). פון ירושלים איז מען מודיע: דעם 11 טען נאָוועמבער' אין צעהנטען יאָהרטאָג פון וואָפענשטילשטאַנד איז דאָ פאָרגעקומען אַ גרויסער פּאַראַד פון ענגלישען מיליטער. עס האָבען זיך בעטייליגט אין דער שפּיץ מיט זשאַבאָטינסקי'ן די ג. יודישע לעגיאָנערען, וועלכע זענען זיך צונויפגעקומען פון אַלע עקען לאַנד. דעם פּאַראַד האָט אויפגענומען אַ פאָרשטעהער פון נציב העליון. קאָלאָנעל קיש אַלס פאָרזיצער פון די געוו. יודישע קריגס-אַנטיילנעהמער האָט געהאַלטען אַ רעדע.

דער דעפיציט פון דער ציוניסט. ארגאניזאציע אין אמעריקא.

ניו-יאָרק, 14. (יס"א, טעלעגראַפיש) דער פאָרזיצער פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין אַמעריקאַ, לואי ליפּסקי האָט געמאָלדען, אַז אַ גרופּע ציוניסטען האָבען זיך אונטערגענומען צו דעקען דעם דעפיציט פון דער אָרגאַניזאַציע, וועלכער בעטרעפט אַ פערטעל מיליאָן דאָלאַר.

די טשעכא-סלאוואקישע סטודענטענשאפט

געגען דעם נומערוס-קלאוזוס.

פּראָג. (י.ט.אַ.) אויף איינע פון די גרויסע מלוכה-יובילײ-פייערונגען אין טשעכאָ-סלאָוואַקיי, האָט דער פאָרזיצער פון די טשעכישע סטודענטען-פערבאַנדען אין זיין רעדע ערקלערט, אַז די טשעכישע סטודענטען וועלען זיך ענטשידען ענטגעגענשטעלען יעדען פּרוב פון איינפיהרען אַ נומערוס-קלאַוזוס צוליב סאָציאַלע, רעליגיעזע אָדער פּאָליטישע מאָטיוען. אויך דער בילדונגס-מיניסטער האדזשא האָט אין זיין רעדע פעסטגעשטעלט, אַז די רעגירונג וואַרפט אָפּ יעדען געדאַנק פון בילדונגס-בעגרענצונגען, אַלס אַ מיטעל, וואָס שטעהט אין סתירה מיט די טראַדיציעס פון טשעכישען פאָלק.

די טעטיגקייט פון די איטאליענישע ציוניסטען.

רוים (יס"א) אין דער קאָנפערענץ פון די איטאַליענישע ציוניסטען, וואָס איז פאָרגעקומען אין מילאַן, האָבען זיך בעטייליגט 35 דעלעגאַטען, וואָס רעפּרעזענטירען 2300 שקל-צאָהלער. צוליב דער שאַרפער אָפּאָזיציע פון דער רעוויזיאָניסטישער גרופּע, האָבען די בעראַטונגען פון דער קאָנפערענץ געטראָגען מאָמענטענווייז אַ שטורמישען כאַראַקטער.

עס איז אָנגענומען געוואָרען אַ נייער סטאַטוט פון דער פעדעראַציע. די מעהרהייט פון דער קאָנפערענץ האָט זיך אַרויסגעזאָגט פאַר דער פּאָליטיק פון ד"ר ווייצמאַן. עס איז אָרגאַניזירט געוואָרען אַנ'אָנדענקונגס פייערונג לכבוד דעם פערשטאָרבענעם ציוניסטישען עסקן זשיראָ גלאַס, ווי אויך אַ פייערונג לכבוד דעם יאָהרצייט פון דער באַלפור-דעקלאַראַציע.

די קאָנפערענץ האָט אַרויסגעשיקט און ערהאַלטען בעגריסונגס-דעפּעשען פון איטאַליענישען קעניג און פון פּרעמיער מיניסטער מוסאָליני.

הינדענבורג'ס רימיסיע און פונאנדערלאָזען דעם פארלאמענט

פאדערן די דייטשע סאציאל-דעמאקראטען.

בערלין, 14 (ספּ. טעל.) די סאָציאַל-דעמאָקראַטען האָבען ווי בעקאַנט אַריינגעטראָגען אַ פאָרשלאַג וועגען אָפּשטעלען דאָס ווייטערדיגע בויען פון פּאַנצער-שיף. דער קריגס-מיניסטער גרענער האָט דעם פּאַרלאַמענט איבערגעגעבען אַ מעמאָריאַל, אין וועלכען ער בעקעמפט דעם פאָרשלאַג פון די סאָציאַליסטען.

פּרעזידענט הינדענבורג האָט דערקלערט, אַז ער סאָלידאַריזירט זיך מיט דעם מעמאָריאַל פון קריגס-מיניסטער, דאָס האָט אַרויסגערופען אַ שטאַרקע אויפרעגונג ביי די סאָציאַל-דעמאָקראַטען.

אין די פּאַרלאַמענטאַרישע קרייזען רעכענט מען אַפילו, אַז קאַנצלער מילער און די איבעריגע דריי סאָציאַליסטישע מיניסטאָרען זאָלען רימיסיאָנירען.

נעכטען שפּעט ביינאַכט איז ערשינען אַ קאָמוניקאַט פון דער סאָציאַל-דעמאָקראַטישער פראַקציע, אין וועלכער ווי דראָהען אַרויסצורופען אַ קריזיס אויפ'ן אַמט פון מלוכה-פּרעזידענט און פונאַנדערלאָזען דעם פּאַרלאַמענט.

די נעכטיגע סיים-זיצונג.

וואַרשאַ, 14 (טעלעפאָניש פון אונזער סיים-קאָרעספּאָנדענט) אויף דער היינטיגער זיצונג פון סיים איז פאָרגעקומען די בודזשעט-דיסקוסיע. רעפערענט ראַגוזשקא (רעכטע נ.פּ.ר.) האָט פון דער סיי טריבונע אָפּגעלייקענט די קלאַנגען, אַז די נ.פּ.ר. זאָלען האָבען גענומען געלד פון די קאָמוניסטען אויף צו שטיצען די שטרייקענדע אַרבייטער.

פינאַנץ-מיניסטער טשעכאָוויטש לייקענט, אַז די רעגירונג איז איבערגעשריטען דעם בודזשעט. נאָכדעם בעקומט דאָס וואָרט סמוליקאָווסקי פראַקציע פּ.פּ.ס.) צווישען די פּ.פּ.ס. ווערט אַ טומעל. מ'שרייט צו איהם „גיב אָפּ דעם מאַנדאַט" סמוליקאָווסקי ענטפערט: „איהר זייט געגאַנגען צו די וואַהלען מיט'ן לאָזונג זאָל לעבען פּילסודסקי!" ער ערקלערט, אַז זיין פראַקציע וועט האָבען אַ וואַכזאַמע בעציהונג צום בודזשעט. ער לעגט פאָר דעם בודזשעט איבערשיקען אין קאָמיסיע.

יערעמיטש (וויסרום) ערקלערט, אַז זיין קלוב וועט שטימען געגען בודזשעט, ראָסועלבע — וואַליניעץ (סעלראָב) און ביטנער (קאָמוניסט), דער לעצטער פּאָלעמיזירט אויך מיט ביידע גרופּען פּ.פּ.ס., ער האַלט, אַז צווישען זיי איז נישטאָ קיין אונטערשיד, די פּ.פּ.ס. האָבען פריהער טאָלערירט יאַוואָראָווסקי'ן מיט די פּאָגראָמען, וואָס ער האָט איינגעאָרדענט דעם 1. מאַי אויפ'ן טעאַטער פּלאַץ. פון די איינסעל בענק הערען זיך צושטימונגען און בראַוואָ פּאַטשען. ער שלאָגט פאָר אָפּצוואַרפען דעם בודזשעט.

דער אַלטער פויערים-פיהרער סטאַפּינסקי האָט היינטיגעס מאָל גאָרנישט, וואָס פאָרצוואַרפען דער רעגירונג. ער בעקלאָגט זיך נאָר, וואָס ביים פערטיילען די אָרדערס האָט מען פערגעסען אָן די פויערים. וואַהירני (אוקראַאינער) ערקלערט, אַז זיי וועלען שטימען געגען בודזשעט.

וואַשניצקי (וויזוואָלעניע) ווייזט אָן, אַז די רעגירונג האָט טאַקע דעם בודזשעט נישט איבערגעשריטען, זי האָט אָבער געענדערט אַ גאַנצע רייה פּאָזיציעס פונ'ם בודזשעט.

ווען ס'טרעט אַרויס דעפּ. סאַנאָיצאַ פונ'ם „איינסעל" פערלאָזען די לינקע דעם זאַל פון סיים אין נאָמען פון פינאַנץ-מיניסטעריום ערקלערט ווייצע-מיניסטער גראַבינסקי, אַז אויספיהרליך אויף אַלע פאָרוואורפען וועט ער ענטפערען אין דער סיים-קאָמיסיע.

ביטנערס פאָרשלאַגען וועגען אָפּוואַרפען דעם בודזשעט פאַלט אַ דורך און ס'ווערט אָנגענומען דער פאָרשלאַג איבערשיקען אין בודזשעט-קאָמיסיע.

נאָכדעם בעקומט דאָס וואָרט צו פערטיידיגען די רעגולאַציע פון דער אינטערפּעלאַציע וועגען ענין ווילנאָ דעפּ. ראַכנעוויטש (כ. ר.) ער דערצעהלט, אַז דעם 21 אויגוסט האָט דער יודישער המון דעמאָלירט דעם קינאָ „גירוואַנאַ", וואו ס'איז פאָרגעקומען אַ יודישע פאָרשטעלונג. דער המון איז אויפגערייצט געוואָרען דורכ'ן יודישען ווייצע-בורמיסטער פּופּקאַ. די אינטערפּעלאַנטען פאָדערען, אַז פּופּקאַ זאָל אָפּגעשטעלט ווערען פון זיין אַמט. געגען דער דרינגליכקייט האָט גערעדט דעפּ. מיר גאָרסקי. ער ווייזט אָן, אַז דער פּראָקוראַטור-אַמט האָט בעפרייט פּופּקאַ'ן פון יעדען חשד. פאַר דער דרינגליכקייט האָבען געשטימט בלויז נ. ר., כ. ר. און פּיאַסט. די דרינגליכקייט איז אָפּגעוואָרפען געוואָרען.

זעלבסטמארד פון א רב.

קאָוונאָ, 14 (י.ט.אַ. טעלעגראַפיש) אַ גרויסען רושם האָט דאָ געמאַכט די ידיעה, אַז ס'איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד דער שאַוולער רב ישראל ראָזענבערג, די סבה פון זעלבסטמאָרד זאָל זיין דער טויט פון רב'ס פרוי.

Dr. Z. Rakowski

ספּעצ. פאַר אויערן, נאָז, האַלז- און לונגען-קראַנקה.

קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 27-61.

אָפּרופּעמאַנגען פון 12—9 און פון 5—7. נעמט אויך אין לאָסאָשטיש, אָגרודאָווער 17 פון 10—11 און פון 2—3

Dr. med.

B. Robinzon

אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען.

פּעטריקאָווער 10, טעל. 31-86

נעהמט אָן פון 8-9½ פריה און פון 3½-4½ נאָכמ

7 יודישער האנדווערקער און ארבייטס-געבער! 7

דעם 18-טען נאָוועמבער בעת די וואַהלען צו דער קראַנקען-קאַסע

שטימט פאַר דער יודישער ארבייטס-געבער-ליסטע נומער

11 אכטונג, חברים! 11

דערמיט פאָדערן מיר אויף אַלע חברים פון די שעורי ערב'ס: אגראַדאָווא 8, סאַלנא 7, נאָווי רינעק 3, קילינסקי 116, פּאַלנאַצנא 22, ווי אויך אַלע חברים פון דער יוגענד-גרופּע ביי פּא"י און פּא"י גייערס ראיאָן, ווי אויך די גאַנצע אַרבייטער-יוגענד צו קומען היינט, 8 אין אָוונד אין לאָקאַל פון פּא"י, ווסכאָדניא 66.

פעראייניגטער וואהל-קאמיטעט

צו די ק"ק-וואהלען ביי פּא"י.

2477

לעכער מאשינאווא

ווערען אָנגענומען אויסצוניייהען צו ביליגע פּרייזען ביי ג. נארדמאן

29 צעגעלניאַנאַ 29

פון ווייטען אַמעריקאַ שיק איך אַ האַרציגען דאנק

דעם ד"ר שיפּמאַן,

וועלכער האָט מיך אויסקורירט און דערמיט געגעבען מיר די מעגליכקייט פאָהרען צו מיין מאַן.

רחל פריינט,

פילאַדעלפיא.

2478

Dr. DONCHIN

מאניושקי 1, טעלעפאן 9-97

ספּעציאַל אַרצט פאַר אויגענקראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט קיין פוילען.

נעמט אָן טעגליך פון 10—1 מיטאָג און פון 4—7 נ.מ. זונטאָג פון 10 ביז 1 בייטאָג.

אכטונג, פריזיער-ארבייטער!

היינט, דעם 15. נאָוו. ד. י., 8 אָווענד קומט פאָר

אנ'אלגעמיינע פערזאמלונג

אין פעראיינס-לאָקאַל ווסכאָדניא 68/70 מיט פאָלג. טאָג-אָרדנונג: 1) לוין-אַקציע 2) קאָנפערענץ מיט די פוילישע אַרבייטער וועגען 8-שעה'דיגען אַרבייטס-טאָג און וונטאָג-רוה.

בעמ.: צוליב דער וויכטיגקייט פון דער טאָג-אָרדנונג, טאָר קיינער נישט פעהלען. קומט פּינקטליך, ווייל פאַר יעדער צאַהל מיטגליד דער וועט זיך עפענען די פערזאַמלונג.

די פערוואַלטונג.

2276

נאָך קורצע און שווערע ליידען איז נעכטען געשטאָרבען אין עלטער פון 55 יאָהר מיין ליבער מאַן, אונזער הייסגעליבטער פאָטער, גרויספאָטער, ברודער, שוואָגער און אָנקעל

נ. ע.

אבע קעניגשטיין (געב. אין בענטשין)

די לויה קומט פאָר היינט, דאָנערשטאָג, דעם 15. נאָוועמבער ד. י. 2 אַ זייגער בייטאָג פון טרויער-הויז, פּולנאָצנאַ 20. וועגען וואָס עס טיילט מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע פאַמיליע.

יאָר ז.　　　**„נייער פאָלקסבלאַט“**　　　יאָר ז.

15 נאָוועמבער 1928　　　　15 נאָוועמבער 1928

אונזערע פּאָסטולאַטען
און די „פּסיכאָלאָגישע צוגרייטונג“

ס'איז אַ פראַגע, וועלכע מ'הערט כסדר, ווען מיר רעדען וועגען די יודישע פּאָסטולאַטען, וועגען דעם קאַמף פאַר רעכט, די דאָזיגע פראַגע ווערט איבערגעחזרט דורך אונזערע שונאים און פריינד, אָפטער פון אונזערע פריינד, איידער פון אונזערע שונאים. דער שונא זוכט נעמהנליך נישט קיין ערקלערונג, אויסער זיין איינענע בעציהונג צו יודען, אין דער צייט ווען די פריינד, וועלענדיג בענריגדען, פאַר וואָס זיי האַנדלען נישט בהסכם מיט זייער נעראַנקענגאַנג, בעשולדיגען אַנדערע אין נישט קיין געהעריגער פּסיכאָלאָגישער צוגרייטונג אויף אָנ־צונעהמען די טעאָריע וועגען בעפרידיגען די מיני־מאַלסטע יודישע פאָדערונגען.

לײדער — ערקלערען די פריינד — זענען די שטימונגען, וועלכע הערשען אין פאָלק לגבי יודען נאָך אַלין נישט קיין גינסטיגע, אַז מ'זאָל קענען אַוועק שטעלען אויפ'ן סדר־היום דעם יודישען פּראָבלעם און איהם לעזען אין אַ פּאָזיטיווען זין, אין הסכם מיט די גערעכטע יודישע פאָדערונגען.

מ'דאַרף דעריבער וואַרטען ביז די שטימונגען וועלען זיך פערבעסערען און ווערען מעהר גינסטיגע. מ'דאַרף קודם־כל בעאיינפלוסען די נשמה און פּסי־כיש צוגרייטען דאָס פאָלק. צו דעם דאָזיגען צוועק איז קודם־כל נויטיג, אַז יודען אַליין זאָלען נישט שטערען מיט זייערע טאַטען אין דער דאָזיגער אַרבייט דאַרפען זיך בעוואָרענען מיט געדולד און גלויבען און נישט פערלירען דעם צוטרוי צו זייערע פריינד. די פּסיכאָלאָגישע צוגרייטונג פון פאָלק איז זעהר אַ שווערער און קאָמפּליצירטער ענין און קען צושטערט ווערען דורכ'ן ערשטען בעסטען אומגע־לונגענעם שריט מצד יודען.

אַזוי אומגעפעהר פרובען מיט אונז איינטענה'־ען אונזערע פריינד פון רעגירונגס־לאַגער. זיי ווינשען אונז נאָר גוטעס, זיי האַלטען, אַז אויב נישט אַלע אונזערע פּאָסטולאַטען, זענען אָבער דאָך פיל פון זיי פולשטענדיג גערעכטע, אָבער צושטערען זיי איסצופיהלען קען מען נאָך נישט, מחמת דאָס פאָלק איז נאָך נישט צוגעגרייט. און אָן אַ פּסיכאָ־לאָגישער צוגרייטונג וואָלט דאָס אַלין נישט געהאַט קיין שום רזיעה־אַפּסקיים און ווערט, און דעריבער „נישט צואיילען דעם סוף“ — דאָס איז דער קאַר־טענאַ־יישער איספעראַטיוו פון דער יודישער פּאָלי־טיק; אַ פּאָליטיק אַ פּאָרזיכטיגע און רוהיגע.

ס'שטעלט זיך אָבער אַ פראַגע: וואָס בעדייט אין געגעבענעם פאַל „צואיילען דעם סוף“? יעדען שאַרפערע פאָדערונג, יעדע אָנקלאַגע, וועלכע ווערט אַרויסגעזאָגט, אַז מ'זאָל איהר הערען, יעדער אַד־רעסירט, וועלכער זאָל שאַפען אַ געוויסען קלער־געזען אָדער גרעסערען צואַנג, כדי אַוועקצושטעלען די יודען־פראַגע אויפ'ן סדר־היום — דאָס אַלין בעשווערט, קאָמפּליצירט און פאַלט ווי אַ שווערע מאַסע אויף די רעגירונגע.

„דאָס נישט צואיילען דעם סוף“ בעדייט אין דעם פאַל, אַז מ'דאַרף זיצען רוהיג און וואַרטען מיט דעם גלויבען, אַז די ישועה וועט אין גיכען קומען. מ'דאַרף זיך ענטזאָגען, אָפּשטעלען יעדען קאַמף און וואַרטען, ביז די פּסיכאָלאָגישע צוגריי־טונג וועט זיך ענדיגען מיט אַ גוטען רעוולטאַט, ביז ס'וועלען זיך עפענען די טירען פון באַמהערציגקייט.

שוין פיל מאָל האָבען מיר געהערט די דאָזיגע געדאַנקען, אַרויסגעזאָגט אין די אָדער אַנדערע ווערטער. שוין פיל מאָל האָבען מיר זיך מיט זיי בעשעפטיגט און אַנאַליזירט, כדי צו ווייזען ווי נישט לאָגיש און אומגערעכט זיי זענען, אַז זיי פערמאַס־קירען נאָר די מורא צו טון עפּעס רעאַלעס און קאָנקרעטעס אויפ'ן געביט פון דער יודען־פראַגע.

קיינמאָל אָבער האָבען די דאָזיגע געדאַנקען אויף יודען אַזוי נישט געווירקט ווי איצט. יודען האָבען שטענדיג געפיהלט אָפטמאָל אומבעוואוסטזיניג, וויפיל פאַלשקייט ס'ליגט אין די דאָזיגע געדאַנקען. היינט איז דאָס דאָזיגע געפיהל אָפּגעשטמפּט געוואָרען.

מיר הערען איבער, צוזאַמען מיט אונזערע פריינד אויפ'ן געביט פון פּסיכאָלאָגישער צוגרייטונג געהען מיר דאָך פאַראויס. די בעציהונגען פערבעסערען זיך דאָך. די בייזע אויגען, מיט וועלכע מ'האָט געקוקט אויף אונז ווערען מילדער און רוהיגער. צי איז דאָס נישט אַן אָנזאָג פון בעסערע צייטען; צי איז דאָס נישט אַ בעווייז, אַז מ'דאַרף ווייטער אַרבייטען אין דער זעלבער ריכטונג און מען דאַרף זיך היטען פון אַלץ, וואָס קען רייצען און צו נישט מאַכען די גאַנצע אַרבייט?

אָבער צי שטעלען זיי זיך נישט אַזאַ פראַגע: פאַרוואָס וויל מען נישט ווירקען אויף דער פּסיכיק מיט רעאַלע טאַטען? פאַרוואָס האָט מען נישט קיין מורא, אַז דאָס פאָלק וועט זיך צוגעוואוינען צו דעם איצטיגען פערהעלטנישמעסיג שלעכטען מצב און וועט אין דער צוקונפט זיך נעגענשטעלען יעדען פרוב צו בעזייטיגען דעם דאָזיגען מצב. און אַחוץ דעם, צי בעדייט דאָס נישט, אַז מ'דאַרף מסכים זיין, אַז ביי יעדער פערבעסערונג, ביי יעדע רעפאָרם זאָל מען זיך נישט רעכענען מיט יודען און מיט זייערע נויטען — און דאָס אַלץ, כדי נישט צו רייצען די מזחות, וועלכע זענען פערגוסען מיט פיל ווילכטיגערע ענינים?

מיר וועלען וואַרטען, אָפּשטעלענדיג יעדען קאַמף. אָבער אונטער דער צייט וועט זיך אונזער לאַגע פערערגערען. מיר וועלען פערלירען פיל עקאָ־נאָמישע פּאָזיציעס, נישט נעהענענדיג קיין נייע, מחמת פיל פרנסה־קוואַלען, וועלכע זענען פאַר אונז גע־ווען צוטריטלעך פאַר'ן איינפיהרען די רעפאָרמען, זענען ביי אונז אָפּגענומען געוואָרען. מיר וועלען וואַרטען געדולדיג, היטענדיג זיך פאַר אַלץ, וואָס איז נישט אָנגענעהם פאַר אונזערע פריינד, און וואָס שטערט זיי כלומרשט אין דער אַרבייט. און אין דער זעלבער צייט וועט קיינער נישט זאָרגען וועגען אונזערע נויטען, קיינער וועט נישט טראַכטען וועגען אויסגעפינען פאַר אונז נייע פרנסה־קוואַלען, אַנ־שטאָט די פריהערדיגע אויסגעטריקענטע. אַלזאָ, די פּסיכאָלאָגישע צוגרייטונג וועט געהן פאָראויס, קיי־נער וועט צו אונז קיינע פּרעטענזיעס נישט האָבען, מ'וועט אפילו נישט ווישאַלעווען קיין ווערטער פון רחמנות. אָבער ווען מיר וועלען אַמאָל אויסשרייען פון ווייטאָג, ווען מיר וועלען נישט אויסהאַלטען און שטעלען אַ פאָדערונג וועט מען וואַרפען אויף אונז צאָרנגריגע בליקען, פונקט ווי מ'וואָלט וועלען זאָ־גען: „פון וואַנען נעמט זיך צו זיי אַזאַ חוצפה, פון וואַנען — אַזאַ טענערישע שטעלונג?“

דאָס גרעסטע אומגליק וואָלט זיין און דעם גרעסטען פערברעך וואָלטען מיר בעגאַנגען, ווען מיר וואָלטען מסכים געווען מיט'ן געדאַנק, אַז דער קאַמף פאַר אונזערע רעכט קען זיין אַ שטערונג צו דער פּסיכאָלאָגישער צוגרייטונג, ווען מיר וואָלטען מסכים געווען מיט'ן געדאַנק, אַז מיר האָבען אפילו נישט קיין רעכט צו קעמפען פאַר אונזערע פאָדע־רונגען, אַז מיר מוזען זיך קודם־כל שטעלען די פראַגע צי אונזער קאַמף איז אנגענעהם אונזערע פריינד, וועלכע הייסען אונז וואַרטען זעהר לאַנג, בעת אויף אונזער זייט איז די גערעכטיגקייט.

אין פערלויף פון די ערשטע צעהן יאָהר פון דער פּוילישער אומאָפּהענגיגקייט האָבען מיר צוגע־וואוינט אונזערע נעגנער צו דעם געדאַנק, אַז מיר האָבען די זעלבע רעכט, ווי אַנדערע, צו פיהרען אַ קאַמף פאַר אונזערע פאָדערונגען. איצט מוזען מיר צו דעם צוגעוואוינען אונזערע פריינד, וועלכע מיינען, אַז ווען זיי ערפילען נישט אונזערע בענריכדעטע פאָ־דערונגען, פונקט ווי דאָס האָבען אַמאָל געטאָן אונזערע געגנער, ווען אונזערע נויטען ווערען נישט געשטילט און אונזער סיטואַציע פערערגערט זיך, — איז אונז נישט ערלויבט צו פיהרען דעם זעלבען קאַמף, וועלכען מיר האָבען אַמאָל געפיהרט. ווען אונז וועט געלונגען צו דערפיהרען דערצו, אַז זיי זאָלען דאָס פערשטעהן, ווען מיר וועלען אַרויס־רייסען פון זייער האַרץ די מורא פאַר די „שטימונ־גען פון פאָלק“, — וועט דאָס זיין די בעסטע פּסיכישע צוגרייטונג.

דעפּ. י. גרינבוים.

דעמאָגראַפישע וואַנדלונגען פון פּוילישען יודענטום.
בעדייטענדע פערקלענערונג פון נאַטירליכען צוּוואוקס ביי יודען אין פערגלייך מיט נישט־יודען. — אומגעהויערע שטייגערונג פון דער שטערבליכקייט ביי יודען אין די מזרח־קאַנטען.

וואַרשאַ (י.ט.א.) דאָס סטאַטיסטישע יאָהר־בוך פון דער פּוילישער רעפּובליק פאַר'ן יאָהר 1928, וואָס איז איצט ערשינען, ענטהאַלט אַ רייה סטאַטיסטישע מאַטעריאַלען, וואָס וואַרפען אַ שיין אויף די דעמאָגראַפישע וואַנדלונגען פון דער יו־דישער בעפעלקערונג אין פּוילען, די דאָזיגע פּראָ־צעסען שטעהען בלי־ספק אין ענגען צוזאַמענהאַנג מיט דער שווערער ווירטשאַפטליכער לאַגע פון די יודישע מאַסען, וואָס פערערגערט זיך פון יאָהר צו יאָהר. אין משך פון יאָהר 1926 זענען פער־רעגיסטרירט געוואָרען אויפ'ן שטח פון דער גאַנ־צער רעפּובליק צווישען יודען 15.415 חתונות, 60.518 לעבעדיג געבוירענע, 30.380 טויט־פאַלען. דער נאַטירליכער צוּוואוקס האָט, אַלזאָ, אין יאָהר 1926 בעטראָפען 30.158 נפשות.

כדי פעסטצושטעלען די אייגענטימליכקייטען פון די דעמאָגראַפישע בעדינגונגען ביי דער יודי־שער בעפעלקערונג, דאַרף מען פערגלייכען די צאָהל חתונות, געבורטען און טויט־פאַלען ביי דער יודישער און ביי דער קאַטוילישער בעפעלקערונג אין משך פון די לעצטע יאָהרען. אויף יעדע 100 קאַטוילישע חתונות, וואָס זענען פאָרגעקומען אין יאָהר 1923 אין גאַנץ פּוילען, פאַלט אויס אין יאָהר 1926 87.9. דאַגעגען אויף יעדע 100 יו־דישע חתונות אין יאָהר 1923 פאַלט אויס אין יאָהר 1926 נישט מעהר ווי 68.6 פּראָצענט. אויך די צאָהל לעבעדיג־געבוירענע קינדער האָט זיך ביי דער יודישער בעפעלקערונג פערקלענערט פיל שטאַרקער, ווי ביי דער קאַטוילישער. אויף יעדע 100 געבוירענע קאַטוילישע קינדער אין יאָהר 1923 זענען אין יאָהר 1926 געבוירען גע־וואָרען 98,5. דאַגעגען ביי די יודען איז די צאָהל נעבוירענע קינדער אין יאָהר 1926 געפאַלען אין פערגלייך מיט'ן יאָהר 1923 פון 100 אויף 88,4. די צאָהל טויט־פאַלען זענען דאַגעגען ביי יודען געשטיגען אין פערגלייך מיט דער קאַטוילישער בעפעלקערונג. אויף יעדע 100 טויט־פאַלען אין יאָהר 1923 פאַלט אויס אין יאָהר 1926 ביי די קאַטאָליקען 104,9, ביי די יודען דאַגעגען — 108 טויט־פאַלען. אויב מיר וועלען אָננעמען דעם נאַ־טירליכען צוּוואוקס אין יאָהר 1923 פאַר 100, וועט דער נאַטירליכער צוּוואוקס אין יאָהר 1926 בעטרעפען ביי די קאַטאָליקען 92,1, ביי פּראַוואָ־סלאַוונע — 83,8, ביי עוואַנגעליקער — 83,4, ביי יודען — 75,8, ביי גריכיש־קאַטוילישע — 68,5.

דער נאַטירליכער צוּוואוקס פון דער בעפעל־קערונג אין פּוילען האָט זיך, אַלזאָ, אין יאָהר 1926 פיל שטאַרקער פערקלענערט ביי דער יודי־שער בעפעלקערונג, ווי ביי דער קאַטוילישער, פּראַוואָסלאַוונער און עוואַנגעלישער בעפעלקערונג. נאָך שטאַרקער ווי ביי יודען איז דער נאַטירליכער צוּוואוקס געפאַלען אין פערגלייך מיט'ן יאָהר 1923 נאָר ביי דער גריכיש־קאַטוילישער בעפעלקערונג.

אויפ'ן סמך פון די פערעפענטליכטע סטאַטיס־טישע מאַטעריאַלען איז נאָך נישט מעגליך צו פערגלייכען אין לאַנד מאַסשטאַב דעם נאַטירליכען צוּוואוקס ביי פערשידענע טיילען פון דער בעפעל־קערונג, אין יאָהר 1927. אין „סטאַטיסטישען יאָהרבוך“ זענען פערעפענטליכט די אַבסאָלוטע צאָהלען פון די חתונות, געבורטען און טויט־פאַלען אין די צענטראַלע און אין די מזרח־וואָיעוואודז־טוועס (עס פעהלען די מערב און דרום־וואָיעוואודז־טוועס).

אויב מיר וועלען אָננעהמען דעם נאַטירלי־כען צוּוואוקס אין יאָהר 1923 פאַר 100, בע־טרעפט דער נאַטירליכער צוּוואוקס ביי דער קאַטוילישער בעפעלקערונג פון די צענטראַלע וואָ־יעוואודזטוועס (קאָנגרעס־פּוילען) 87,1, דאַגעגען ביי דער יודישער בעפעלקערונג, אויף דעם זעלבען שטח, נאָר 66,2.

אַנ'אַנדער בילד גיבען די דעמאָגראַפישע וואַנדערונגען אין די מזרח־וואָיעוואודזטוועס. דער נאַטירליכער צוּוואוקס ביי דער קאַטוילישער בע־פעלקערונג בעטרעפט דאָרט אין יאָהר 1927 — 93.7 אויף הונדערט, אין יאָהר 1923, ביי דער יודישער בעפעלקערונג בעטרעפט דער נאַטירליכער צוּוואוקס 74.3 אויף 100 אין יאָהר 1923.

זעהר בעלעהרענד איז צו פערגלייכען די צאָהל חתונות, געבורטען און טויט פאַלען ביי דער יודישער בעפעלקערונג אין די צענטראַלע און אין די מזרח־טיילען פון פּוילען. אויף 100 יודישע חתונות אין יאָהר 1923 זענען אין יאָהר 1927 פאָרגעקומען אין די צענטראַלע וואָיעוואודזטוועס 64.5, אין די מזרח ־ וואָיעוואודזטוועס — 84.6. אויף 100 לעבעדיגע געבורטען ביי יודען אין יאָהר 1923 זענען אין יאָהר 1927 פאָרגעקומען אין די צענטראַלע וואָיעוואודזטוועס 80,8, אין די מזרח־וואָיעוואודזטוועס — 91,8. אויף 100 טויט־פאַלען ביי יודען אין יאָהר 1923 זענען אין יאָהר 1927 פאָרגעקומען אין די צענטראַלע וואָיעוואודזטוועס 101,7, דאַגעגען, אין די מזרח־וואָיעוואודזטוועס — 120,7.

מען דאַרף דעריבער פעסטשטעלען ביי די יודען אין קאָנגרעס־פּוילען אַ שנעלען פּראָצעס פון פאַלען אין געבורטס־צאָהל און אַ געוויסע שטיי־גערונג פון דער שטערבליכקייט (1,7 פּראָצענט אין משך פון 5 יאָהר) דאַגעגען, פאַלט די געבורטען־צאָהל ביי יודען אין די מזרח קאַנטען נישט אַזוי שנעל, די שטערבליכקייט שטייגט אָבער אומגעהויער (20,7 פּראָצענט זייט דעם יאָהר 1923.

מען דאַרף נאָך בעמערקען, אַז די אָפיציעלע סטאַטיסטיק אָפּערירט נאָר מיט דער פערגיס־טרירטער צאָהל חתונות, געבורטען און טויט־פאַלען, וועלכע ענטשפּרעכען נישט אינגאַנצען גענוי די ווירקליכע ציפערן; דאָס פערקלענערט אָבער נישט דעם ווערט פון די פערגלייך ציפערן.

די דאַנציגער יודען
און דער אויבערקאָמיסאַריאַט פון פעלקער־בונד.

(קאָרעספּאָנדענץ פון דאַנציג).

אין דער אַלגעמיינער פּרעסע איז לעצטענס גע־ווען די ידיעה, אַז דער ראַט פון פעלקער־בונד האָט אויף דער לעצטער סעסיע אין גענף בעשטימט דעם איטאַליענישען דיפּלאָמאַט, גראַף גראַוויאַנאַ אַלס אויבערקאָמיסאַר פון פעלקער־בונד און דער פרייַשטאַט דאַנציג אויפ'ן אָרט פון האָלענדישען פּראָפעסאָר דר. וואַן־האַמעל.

די אויבעראויפזיכט פון פעלקער־בונד דורך דעם אויבערקאָמיסאַריאַט אין דאַנציג, ליגט אין די הענט פון דעפּאַרטאַמענט פאַר מינדערהייטען־שוץ ענינים ביי דעם גענעראַל־סעקרעטאַריאַט אין גענף. אַ־זוי אַרום איז די אַרבייט פון אויבערקאָמיסאַריאַט אין דאַנציג ענג פערבונדען מיט די אַרבייט פון פעל־קערבונד אויפ'ן געביט פון מינדערהייטען־שוץ אין מערב־אייראָפּע.

אַלע פּיזאיצטיגע אויבערקאָמיסאַרען פון פעל־קער־בונד אין דער פרייַשטאַט דאַנציג, די ענג־לישע גענעראַלען טאָער, הייקינג, מאַקדאָנאַלד און דער פּיזאיצטיגער האָלענדישער פּראָפעסאָר וואַן־האַמעל, זענען אין פערלויף פון די לעצטע אַכט יאָהר געווען זעהר פריינדליך געשטימט צו דער יו־דישער בעפעלקערונג אין דער פרייַשטאַט דאַנציג און האָבען געהאַט אַ גרויסען אינטערעס פאַר יו־דישע פּראָבלעמען. זיי האָבען געהאַלטען פאַר אַ בע־זונדערע נויטווענדיגקייט צו שטעהן אויף דער וואַך אוּן נישט צו דערלאָזען צו קיין אַנטיסעמיטיש־האַקענקרייצלערישע עקסצעסען נעגען דער יודישער בעפעלקערונג.

אַזוי איז בעקאַנט, אַז די פעראָרדנונג, וואָס דער פריהערדיגער אויבערקאָמיסאַר מאַקדאָנאַלד האָט איבערגעגעבען דעם סענאַט, אַז פאַר יעדע אַרט אַנטיסעמיטיש ־ האַקענקרייצלערישע אַרוי־רייטש־נאַציאָנאַלע פּראָפּאַגאַנדע, פּראָוואָקאַציע, אָדער דעמאָנסטראַציע, זאָל מען דעם פּראָגראַם איבערגעבען אין אויבערקאָמיסאַריאַט, כדי מען זאָל רעכטצייטיג קאָנען פעסטשטעלען, צי דיזעלבע פער־אַנשטאַלטונגען וועלען נישט פּראָוואָקירען קיין געפאַהר פאַר דער יודישער בעפעלקערונג, איז נאָך אין קראַפט.

אין פעלקערבונד אויבערקאָמיסאַריאַט ווערען געגען אויפגענומען יודישע עסקנים און מען רעכענט זיך מיט די וואונשען פון דער יודישער נאַציאָנאַלער געזעלשאַפטליכקייט. מען ווייס, אַז די יודען גע־הערען צו דעם וואַכזאַמען אויף וועמען די אינטער־נאַציאָנאַלע פעלקערבונד־אינסטאַנצען קענען זיך אין דער ערשטער רייה שטיצען. מען אינטערעסירט זיך מיט דער עפענטליכער יודישער מיינונג, און אין אַרכיוו־אַקטען פון פעלקער־בונד אויבער־קאָמיסאַריאַט געפינען זיך איבערזעצונגען און אויס־שניטען פון דער יודישער פּרעסע.

דער ערשטער אויבערקאָמיסאַר פון פעלקער־בונד אין דאַנציג, גענעראַל טאָאַר, האָט זעהר פיל געלייסטעט לטובת דער וויכערונג פון רעכט פאַר יודען אין דער פרייַשטאַט דאַנציג. עס איז בעקאַנט, אַז אין דעם ערשטען בירגערשאַפט־פּראָיעקט פון דער קאָנסטיטוציאָנעלער פּראָצעדור איז געוועזען אַנ־געוויזען, אַז דער, וואָס וויל ווערען אַ דאַנציגער בירגער, מוז פריהער וואוינען צעהן יאָהר אין דאַנציג, און אויב דער סענאַט האָט די בקשה אָפּגעוואָרפען, קען מען זיך נישט ווענדען מיט אַן אַפּעלאַציע צו קיין אינסטאַנץ. גענעראַל טאָאַר האָט נישט געוואָלט דערויף מסכים זיין און דער פּראָיעקט איז געענדערט געוואָרען אין דעם זין, דאָס אַנשטאָט 10 איז גע־גאַנגען 5 יאָהר און אויב דער סענאַט וואַרפט אָפּ די בקשה, קען מען זיך ווענדען מיט אַ קלאַגע צום העכסטען געריכט.

דעם שרייבער פון די שורות זענען בעקאַנט

(ווייטער זעה 7־טע זייט).

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

15 דאנערשטאג — ב — כסלו תרפ"ט

נאוועמבער
זון-אויפגאנג 6.55
זון-אונטערגאנג 3.49

ענטדעקט א פאבאר-אפערע.

ארעסטירט 40 פאבאראווע, עטליכע „מאכערס", א מיליטערישען דאקטאר און א קאפראל.

(2) זייט א לענגערער צייט האט דער או ס. פארשונגס-אמט אין לאדז בעקומען אנאנימע בריף וועגען פאבאר-מאכינאציעס, בעת וועלכע זעהר פיל געזונדע יונגעלייט ווערען אין די דאקטוירים-קאמיסיעס בעפרייט פון מיליטער-דינסט.

אויפ'ן גרונד פון די דאזיגע אנאנימען האט די פאליציי פערפיהרט אנ'אויספארשונג, וועלכע האט געדויערט 3 חדשים, און וועלכע האט אבער געגעבען אויסערגעוועהנליכע רעזולטאטען:

דער אויספארשונגס-אמט האט זיך געווענדעט צו דער אנפיהרונג פון דער זשאנדארמעריע, אז אלע פאבאראווע, וואס זענען היינטיגעס יאהר בעפרייט געווארען פון מיליטער-דינסט, זאלען נאכאמאל געשטעלט ווערען פאר א פאבאר קאמיסיע.

אזעלכע בעפרייטע פאבאראווע זענען געווען 200 מאן, וועלכע זענען אפגעשיקט געווארען אין מיליטער-שפיטאל אויף אבסערוואציע. צווישען זיי האט מען געפונען 40 פאבאראווע, וועלכע זענען געווען פולשטענדיג געזונד. די אלע 40 פערזאן זענען ארעסטירט געווארען און עטליכע פון זיי האבען זיך בייגעקומען די קרייז-פרא... זיי זענען בעפרייט געווארען ...לונג פון „מאכערס". אויף פאליציי ארעסטירט פאלגע... מיערזש פיוואכא, פראנמי... בענצמאן, פון פאמארסק... בענטשקאווסקא, וווסכאדני נאווא-צעגעלניאנא 10 פון פיטריקאוו. ביז א... געווארען א מיליטעריש... איינגעזעצט געווארע... טורמע און א קאפרא...

...גען מודה געווען, אז ... דורך דער פערמיט... דעם גרונד האט די ...נדע מאכערס: קאזשי... ...ישקאנער 10, סאלעק א גאס 127, הודעס א 42. שמחה בערנהיים, און שלמה פלאכטשינסקי ...יצט איז אויך ארעסטירט ...ער דאקטאר, וועלכער איז ... אין דער מיליטערישער ... דעדאק.

מעמאריאל פון מאגיסטראט וועגען נאוו עליזירען

דאס צעכען-געזעץ.

ווי בעוואוסט, האט דער שטאט-ראט לויטן פארשלאג פון די ראטמענער האלענדערסקי, מילמאן און ווייצמאן אנגענומען א בעשלוס וועגען נאכ-עליוירען דעם צעכען-געזעץ.

דער מאגיסטראט האט איצט אויסגעפיהרט דעם בעשלוס פון שטאט-ראט און האט איבערגעשיקט דעם האנדעלס-מיניסטעריום א מעמאריאל וועגען דעם דאזיגען ענין. דער מעמאריאל ווייזט אן, אז דאס געזעץ ענטשפרעכט נישט די בעדערפענישען פון דער בעפעלקערונג און פון ווירטשאפטליכען לעבען, קעהרט אום די מיטעלאלטערליכע פארמען פון האנדווערקער-לעבען און שאפט שווערע בעדינגונגען פאר דער ארבייטער-יוגענד, דאס געזעץ הוט נישט אפ דעם פונקט פון דער קאנסטי-טוציע, לויט וועלכער יעדער איינציגער האט דאס רעכט זיך צו פערנעהמען מיט מלאכה.

דאס סיסטעם פון האנדווערקער-קארטען, עקזאמענס, בעגרענצונג פון לערן-יונגלעך איז געגען די בעדערפענישען פון די ברייטע מאסען. דער מעמאריאל ווייזט נאך אן אויף ווייטערדיגע פעהלערן פון צעכען-געזעץ און דעריבער לעגט דער מאגיסטראט פאר צו נאוועליזירען דאס געזעץ אין פאלגענדע פונקטען:

1) דאס מעלדען דער מאכט וועגען אנהויבען פיהרען אנ'אונטערנעהמונג דארף גענוג זיין, פדי צו קענען די דאזיגע אונטערנעהמונג אהן נעד... שטערט פיהרען.

2) אפשא... מאציעס אויף...

3) ערלוי... סטריע אויף ... פוילישע בירו...

4) אין ... האסטריע־מ...

5) א... די וואהלען ... פיהרען פ... דער... צע רייה...

...ען די פליכט פון ווירען לעגיטי... האנדער־האנדעל.
...בען זיך צו פערנעהמען מיט אינדו... ...נשען, וועלכע האבען נאך נישט ... ...ערשאפט.
...ערוויזען די פונקציעס פון דער איג... ...כט די זעלבסטפערוואלטונגען.
פשאפען דעם מעהרהייטס-סיסטעם ביי צו דער האנדווערקער-קאמער און איני... ראפארציאנעלע וואהלען.
מעמאריאל רעכענט נאך אוים א... פונקטען.

אינקאסענט פון האנדעלס-באנק פערכא... מיט 52 טויזענד זלאטעס און פערשוואונדען

אין האנדעלס-באנק אויף אנ'ע קאשטשושקי 15 האט געארבייט אלס אינקאסענט א געוויסער פע... ליקס נאוואק. ער פלעגט אפט אפנעהמען פון פאסט גרעסערע סומעס געלד, וועלכע פלעגען איינגעצויגען ווערען אין א ספעציעל קוויטונגס-ביכעל; א בעאמטער פון באנק פלעגט קאנטראלירען די איינקונפטען פון פאסט און אפנעהמען ביי נאוואק'ן דאס געלד.

דעם 10-טען נאוועמבער האט נאוואק אויפ'ן געוועהנליכען אופן אפגענומען אויף דער פאסט 32 טויזענד זל.. דאס געלד האט ער נישט אפגעגע... בען אין קאסע, נאר נאכגעמאכט די אונטערשריפט פון דעם קאנטראלירענדען בעאמטען און בעוויזען דער דירעקציע, אז ער האט דאס געלד איינגע... צאהלט.

דעם 10-טען נאוועמבער האט נאוואק ווידער אפגענומען אויף פאסט 20 טויזענד זל.. פון דעם טאג אן איז ער שוין אין באנק נישט געקומען.

מאנטאג איז אין באנק געקומען עפעס א יונגעל מיט א בריף פון נאוואק'ען, אז ער איז קראנק און קען אין באנק נישט קומען. די דירעק... ציע וואלט, צוליב דעם בריף, נישט גלעגט קיין ...אכט ... איז אבע... געפרעגט ... פי דער ... ליכע טעג ... זיך דערוואוס... טויזענד זלאטע... די דירעקצ... פארפאל מיטגעט... וועלכע זוכט דעם ...

...ערויף, וואס נאוואק קומט נישט אין באנק, ...ער געקומען נאוואק'ס שוועגער און זיך נאכ... אויפ'ן אייזעם. זי האט ערקלערט, אז ...יירעם, סיי די טאכטער זענען שוין עטל... נישט אין דער היים, אזוי האט מען ...ט, אז נאוואק האט דעפראודירט 52 ...ז.
...יע פון באנק האט באלד וועגען דעם ...ילט דער אויספארשונגס-מאכט... ...ווינדלער.

—:o:—

לאדזער עדיסאן פאדערט פאר זיין ערפינדונג ס, 75 דאלאר

די גרויסע דין-תורה וועגען לאדזער עירוב.

(—) ווי מיר האבען שוין געמעלדען איז אויף מיטוואך 1 א זייגער מיטאג בעשטימט געווארען א דין-תורה צווישען ר' בנימין קאהן, וועלכער ווייסט דעם סוד פון לאדזער עירוב און דער לאדזער קהלה-פערוואלטונג, וועלכע איז גרייט צו בעצאהלען, פדי דעם דאזיגען סוד צו דערגעהן.

ר' בנימין קאהן האט נישט אנדערש געוואלט, אז ביי דער דין-תורה זאל אנוועזענד זיין דער גאנצער ראבינאט. אלס בעפולמעכטיגטען פון דער קהלה-פערוואלטונג איז ארויסגעטרעטען וויצע-פרעזעס בערגער.

ר' בנימין קאהן האט גע'טענה'ט, אז ער האט דעם עירוב געמאכט, אז ער איז כשר לכל הדעות און פערלאנגט פאר איהם 750 דאלאר, וואס שייך אויסזאגען, וואו דער עירוב איז געלעגט גע...ר ... איז דאס זיין ערפינדונג און ער וועט זי נישט ענט... דעקען ביז מ'וועט איהם נישט בעצאהלען דאס גע... פאדערטע געלד.

ווי־צע־פרעזעס בערגער האט גע'טענה'ט, אז ...י אינ... סעקציע, וועלכע איז געכטען ארומגעפאהרען ארום לאדז, האט קיין שום סימנים פון קיין עירוב נישט אנגעטראפען, דעריבער ערקלערט דער ראבי... נאט, אז קיין עירוב איז אין לאדז נישט פערהאן. ...אלס ר' בנימין קאהן, אז ס'איז יא פערהאן, ...זאל ער איהם ווייזען, און זאל ער מאכען א קאס... טען־אנשלאג וועלען זיך וועגען איהם ארויסזאגען עקספערטען און ר' בנימין קאהן וועט בעקומען דאס געלד.

ר' בנימין קאהן האט דעריבער ארויסגעד... שטעלט א נייע פאדערונג, אז פערעם מינצבערג אליין, די... ריבער איבערגעריסען געווארען... געווארען אויף 6 א זייגער אין ארום 8 א זייגער האט ווידער אנגעהויבען אין דער אנוועז... זעם מינצבערג. ר' בנימין קאהן ה... אז ער האט ערפינדען אזא מין ע... וועט קענען זיין א מוסטער פאר ... דעריבער פערלאנגט ער, אז פאר'ן ווי... זאל מען איהם בעצאהלען דאס געפאדע... דערביי האט ער אנגעוויזען אויף א דין ... עירוב, לויט וועלכען מען מוז פאר ער... בעצאהלען.

...לדין זאל קומען דער ...דין-תורה איז דער ...און זי איז בעשטימט ...אווענד.
זיך די דין-תורה ...גהייט פון פרעד... ...אט גע'טענה'ט, ...ירוב, וועלכער ...אלע שטעט, ...יען דעם סוד ...רטע געלד. ...אין שלחך ...פינדונגען

ברוטאלער אנפאל פון קאנדוקטארן אויף א יודישן פאסאזשיר

די טראמוואי-דירעקציע דארף זיך מיט דעם עניין צו פעראינטערעסירען.

מיר האבען צו פערנאטירען א פאל פון ברו... טאלער בהאנדלונג פון קאנדוקטארען פון די צופאהר-טראמוואיען בנוגע די יודישע פאסאזשירען. מיט דעם דאזיגען פאל דארף זיך פערנעהמען די טראמוואי-דירעקציע, כדי צו בעווייזען, אז די יודישע פאסאזשירען זענען נישט הפקר און קאנען פאר זייער געלד פריי פאהרען מיט די טראמוואיען.

עהפערגעכטען 12 ביינאכט איז מיט דעם לעצטען טראמוואי צהיימגעפאהרען ... זגערזש דער סוחר מיכאל קופערמאן. אויפ'ן ...לבען טראמ... וואי איז געפאהרען א זגערזשער ...י טענענבוים, וועלכע נעבענדיג דעם קאנדוקטאר נומער 167 א מטבעה האט געבעטען א בילעט. דער קאנדוקטאר האט גע'טענה'ט, אז די פרוי האט איהם געגעבען 50 גראשען, בעת פרוי טענענבוים האט ערקלערט, אז זי האט געגעבען 1 זלאטע. א ווארט צו א ווארט האט דער קאנדוקטאר זיך אנגערופען:

— א זשידובקע, א גנב'טע, וויל מיך שוין בע'גנב'ענען!

ה' קופערמאן, וועלכער איז געזעסען נעבען דער פרוי טענענבוים, האט דערויף געענטפערט.

— איך קען שוין די פרוי 20 יאהר און איך ווייס נישט, אז זי זאל זיין א גנב'טע.

דער קאנדוקטאר איז געווארען מלא כעס זיך געווארפען אויף דעם ה' קופערמאן און געשטעלט דעם ווילדען פערלאנג, אז ה' קופערמאן זאל פער... לאזען דעם וואגאן, ווייל ה' קופערמאן האט איהם בעליידיגט. ה' קופערמאן האט נישט געוואלט פער... לאזען דעם וואגאן. ביי דער רעמיזע האט דער קאנדוקטאר אפגעשטעלט דעם וואגאן, האט ארויסגערופען עטליכע זיינע קאלעגען און זיי האבען בגוואלט ארויסגעשלעפט דעם ה' קופער... מאן פון וואגאן, דערביי איהם נישט געזשאלעוועט קיין קלעפ.

ווען נישט דער זגערזשער בירגערמייסטער, וועלכער איז גראד געזעסען אין דעם וואגאן, וואלט ה' קופערמאן זיכער געבליבען אין מיטען וועג און וואלט דורך די קאנדוקטארען שטארק צו... שלאגען געווארען.

ה' קופערמאן האט געלאזט מאכען אנ'אבדוק... ציע ביי א דאקטאר און האט דעם גאנצען ענין איבערגעגעבען אין געריכט. אויסער דעם האט ער וועגען דעם ברוטאלען אנפאל געמאלדען דער טראמוואי דירעקציע.

דערווייל האט זיך דער קאנדוקטאר מקדים געווען און אפגעגעבען א ראפארט אין דער טראמ... וואי-דירעקציע, אז יודען זענען איהם בעפאלען און געשלאגען.

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1908.

היינט דארפען זיך רעגיסטרירען אלע געבוי... רענע אין 1908 י. וועלכע וואוינען אין 11. פא... ליציי-קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט די בוכשטאבען:

A. B. C. D. E. F. G. H. Ch. I. J. K. L. Ł. M.

מארגען — 11. פאליציי-קאמיסאריאט אויף

K. L. Ł. M. N. O. P.

די רעגיסטראציע קומט פאר אין לאקאל פון מיליטעריש-פאליציייאישען ביורא ביים מאגיסטראט (פיעטרקאווער 212) און קומט פאר פון 8.15 ביז 1 א זייגער בייטאג.

קאנטראל-פערזאמלונגען פאר רעזערוויסטען.

(—) אויף נאווא-טארגאווא 18 דארפען זיך היינט מעלדען די געבוירענע אין 1893, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 2. 3. 5. 8. 9. און 11 פא... ליציי-קאמיסאריאט און זייערע נעמען הויבען זיך אן אויף אלע בוכשטאבען.

מארגען — פון 1832 אלע בוכשטאבען.

אויף קאנסטאנטינער 62 דארפען זיך היינט מעלדען די געבוירענע אין י. 1888, וואס וואוי... נען אויפ'ן שטח פון 2. 3. 5. 8. 9. און 11 פא... ליציי-קאמיסאריאטען אויף די בוכשטאבען

Ks—Kz.

מארגען — פון 1888 י, אויף

L. Ł.

(—) היינט דארפען זיך שטעלען אויף לעשנא 9, די רעזערוויסטען פון 1888 י. וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 7-טען קאמיסאריאט און זייערע פא... מיליען-נעמען הויבען זיך אן אויף

A. B. C. D. E.

מארגען — פון 7. פאליציי-קאמיסאריאט אויף

F. G. H. I. J.

אויף נאווא-צעגעלניאנא 51, דארפען זיך מעלדען די רעזערוויסטען פון 1897 י., וואס וואוינען אין 1, 4 און 6-טען פאליצייקאמיסאריאט, מיט די פאמיליען-נעמען אויף אלע בוכשטאבען.

מארגען — פון 1897 יאהר פון 7 און 10 קאמיסאריאט אויף אלע בוכשטאבען.

א גרויסע פלייש-אפערע.

(2) ערשט נישט לאנג איז פערענדיגט געווא... רען די פלייש-אפערע פון די יודישע קצבים און שוין קאנען מיר פערנאטירען אזא עהנליכע אפע... רע פון קריסטליכע קצבים.

ווי בעוואוסט שטעלט דער מאגיסטראט כסדר פעסט די פרייזען אויף פלייש, נישט-קוקענדיג דע... רויף האבען א גאנצע רייה קריסטליכע קצבים גענומען העכערע פרייזען ווי דער ארויסגעגעבע... נער פרייז-קוראנט. צוליב דעם האט די שטראף... אבטיילונג ביי דער שטעטישער סטאראסטווא ארויסגעלעגט שטראפען אויף פאלגענדע קריסטליכע קצבים:

פרעזעס פון קריסטליכען קצבים-פעראיין אנ... טאני קשעזשינסקי 7000 זלאטיס שטראף אדער 40 טעג ארעסט; יוזעף בריל — 5000 זלאטיס שטראף; פאולינא בעלאוו — 3000 זל. אדער 30 טעג ארעסט.

די קצבים האבען זיך געווענדעט אין דער וואיעוואדזטווע און אנגעוויזען, אז דער פרייז-קוראנט בעולה'ם זיי, ד"ר גראבאווסקי פון דער וואיעוואדזטווע האט אבער פעסטגעשטעלט, אז די קצבים שטעלען צו א פאלשע קאלקולאציע און די שטראפען זענען בעשטעטיגט געווארען.

Dr. med. STUPEL
.12 Szkolna 12.
ספעציאליסט פאר הויט-, האר און ווענערישע קראנקהייטען, סיפיליס - שאנקער, ליישע און רעק, ריננגען-שטראהלען און קווארץ- ליכט, עלעקטרא-טעראפיע.
נעהמט אן פון 6 ביז 9 אין אווענד.

די וואל-אקציע צו דער קראנקען-קאסע.

ביים „בונד“.

דער בונדישער וואהל־קאמיטעט פיהרט לעצ־טענס א לעבהאפטע ארבייט לטובת דעם סאציא־ליסטישען בלאק. שבת און זונטאג זענען אין קינא־זאל „פלארא“ פארגעקומען 2 וואהל מיטינגען מיט רעדעס זענען ארויסגעטרעטען די ראטמענער: י. ליכטענשטיין, ה. ל. פאזנאנסקי ש. מילמאן און א. זעלמאנאוויטש.

א חוץ דעם זענען נאך פארגעקומען וואהל־פערזאמלונגען אין די פעראיינען פון טעקסטיל־ארבייטער, האלץ, בוי און שטיין און באלען־פא־קער. אין „ארבייטער-ווינקעל“ איז אויך פארגעקו־מען א פערזאמלונג פון בעקער- און קאנדיטאר־ארבייטער. אויף די אלע פערזאמלונגען זענען ארויסגעטרעטען מיט רעדעס די ראטמענער ש. מילמאן מארגענטאל, מ. זילבערשטיין, פ. זילבער־בערג, א. זעלמאנאוויטש, ש. בינשטאק, פערגאמענט, יאסני א. אנד. אויף די אלע פערזאמלונגען איז בעשלאסען געווארען, צו שטיצען דעם סאצ.-בלאק.

אין אלעקסאנדער און אין זגערזש זענען פארגעקומען וואהל־מיטינגען פון „בונד“. ס'זענען ארויסגעטרעטען מיט רעדעס די ראטמענער ר. אייכנער און ש. מילמאן. די יודישע ארבייטער פון די דערמאהנטע שטעטלעך האבען אויך בעשלא־סען צו שטימען פאר'ן סאציאליסטישען בלאק.

פון „פועלי-ציון“ וואהל־קאמיטעט.

אין „פילהארמאניע“ איז שבת [illegible] וואהל־קאמיטעט א מיטינג גערופען דורך די „פועלי-ציון“. [illegible] עדנו: ד"ר שיפמאן, בראנד, יוסף און ראטמאן בוקסבוים פון ווארשא. ס'איז איינשטימיג אנגענומען געווארען א רעזאלוציע צו שטימען פאר די „פועלי-ציון“.

אויך אויף דער פרויען-פערזאמלונג אין זאל „איידאפעיסקי“ איז בעשלאסען געווארען צו שטי־מען פאר „פועלי-ציון“.

אויף שבת רופט דער „פועלי-ציון“ וואהל־קאמיטעט 3 וואהל־מיטינגען. 10 פריה אין זאל „סירענא“, 1 מיטאג אין זאל „פלארא“ און 3 נאכ־מיטאג אין ענגלישען זאל.

ס'וועלען ארויסטרעטען ראטמאן י. לעוו (ווער־שא), ראטמאן האלענדערסקי, ד"ר שיפמאן, שאפי־רא, יוסף ראזען (ווארשא), ד"ר אוריסאן, פעדער, ציטרינאווסקי, בראנד, סטאלארסקי, וואלינסקי, ראי־זענבערג א. א. דער איינגאנג איז פריי.

ביי די סאציאליסטישע האנטווערקער און באלופניקעס.

די וואך זענען אין האנטווערקער-פעראיין אגראדאווע 9 פארגעקומען פערזאמלונגען פון מאלער, פריזיער, מעבעל־מאגאזין א. אנד. אויף וועלכע ס'איז אנגענומען געווארען רעזאלוציעס צו שטימען ביי די קראנקען־קאסע־וואהלען פאר דער ליסטע 5 פון סאציאליסטישע האנטווערקער און באלופניקעס

האנדווערקער.

אין צענטראלען האנדווערקער־פערבאנד זענען פארגעקומען א ריי פערזאמלונגען פון פערשידענע פאכען. אויף אלע פערזאמלונגען איז בעשלאסען געווארען זונטאג צו שטימען אין דער קוריע פון די ארבייטס־געבער פאר דער ליסטע 7.

רויב=אנפאלען.

(2) אויף דעם שטייער־אינספעקטאר בלאש־טשיק, וועלכער איז געפאהרען קיין קאליש האבען נעפרובט אנפאלען די ברידער נאוואטשיק און איהם געוואלט שלאגען. בלאשטשיק האט זיך געוועהרט, שיסענדיג פון זיין רעוואלווער, די אנפאלער זענען ענטלאפען, אבער איינע פון די קוילען האט גע־טראפען דעם 3־יעהריגען יונגעלע זיגמונד קרולאק, וועלכער איז גראד געשטאנען בעת דער שיסעריי. דאס קינד קעמפט מיט'ן טויט.

(2) אויף א געוויסען הערשעלאנים קאשעלאק, וועלכער איז געגאנגען קיין בושעווען איז אנגעפאלען א באנדיט און פערלאנגט געלד, ווען קאשעלאק האט זיך אפגעזאגט צו געבען האט דער באנדיט איהם מיט א טעמפען געוועהר געגעבען עטליכע שטארקע קלעפ, פון וועלכע קאשעלאק, בעגיסענ־דיג זיך מיט בלוט איז געפאלען אהן בעוואוסטזיין. דער באנדיט האט דאן ביי זיין קרבן צוגערויבט 107 זל. דעם פערוואונדעטען האבען געפונען פערביי־פאהרענדע פויערים און איהם אפגעפיהרט אין בושעווינער שפיטאל.

רענטגען - אפאראט אין ראדא־גאשטשער שפיטאל.

(מ) די געזונדהייטס־אפטיילונג ביים מאגי־סטראט האט איינגעקויפט א רענטגען־אפאראט פון דער נייעסטער קאנסטרוקציע פאר'ן ראדאגאשטשער שפיטאל. אזוי ארום וועט מען מעהר נישט דאר־פען איבערפיהרען די קראנקע אין אנדערע שפי־טעלער, כדי צו מאכען רענטגען־דורכלייכטונגען.

אנ'אויפרייס בעת א שרפה.

(וו) יעהרנעכטען ארום האלב 2 א זייגער ביינאכט האט אויסגעבראכען א שרפה אין הויז אפעל'ס פאבריק אויף בראיער גאס 8. די ארויס־געגרופענע ערשטע און צווייטע פייערלעשער אפ־טיילונגען האבען זיך פערנומען מיט דער רעטונגס־אקציע. פלוצים איז אין דעם פאבריקס־בנין פאר־געקומען אנ'אויפרייס און דער דאך פון דער פאב־ריק איז געפלויגען אין דער לופט. די שרפה איז אין משך פון א קורצער צייט ליקווידירט געווארען. מיט דעם געהיימנישפולען אויפרייס בעשעפטיגט זיך די אויספארשונגס־מאכט.

דער אורטייל אינ'ם פראצעס פאר אונטערצינדונג.

אין נעכטיגען נומער האבען מיר איבערגע־געבען דעם פראצעס וועגען אנ'אונטערצינדונג. נאך דער רעדע פון פראקוראר און די פער־טיידיגער איז ארויסגעטראגען געווארען אנ'אורטייל, לויט וועלכען טענצער איז פער'משפט געווארען אויף 8 חדשים טורמע. שולץ אויף 4 חדשים און די איבריגע זענען בעפרייט געווארען.

פערזענליכעס.

(2) דער שעף פון שטאב פון ד. א. ק. 4, פאדפולק. שאפראן פערלאזט זיין אמט און אויף זיין ארט קומט דער פאדפולק. פון גענ. שטאב סמאלארסקי.

היינט — שרעטער'ס קאנצערט.

היינט, דאנערשטאג, קומט פאר דער גרויסער קאנצערט פון דעם בעריהמטען יודישען פיאניסט קארל שרעטער. שרעטער, וועלכער איז אונזער א בן־עיר איז לעצטענס נאמינירט געווארען אלס קלאוויר פראפעסאר אין דער בערלינער קאנסער־וואטאריע. זיינע קאנצערטען געהען אומעטום א־הורך מיט א גרויסען ערפאלג.

15-יעהריגער יובילייע

פון דירעקטאר פון קינא „סירענא“.

היינט פייערט דער דירעקטאר פון קינא־טעא־טער „סירענא“ ה' שלום הערצבערג זיין 15־יעה־ריגען יובילייע. דער יובילאר איז געווען פון די ערשטע פיאנערען, וועלכע האבען אויף באלוט געשאפען א קינא־טעאטער און האט דערהויבען זיין קינא צו א גוטער מדרגה. די דירעקציע בע־מיהט זיך צו געבען דעם פובליקום דאס מאקסי־מום, וואס זי איז ביכולת.

גרויסער קאנצערט אין „הזמיר“.

שבת אווענד ארדענט איין דער „הזמיר“ אין אייגענעם לאקאל (אלעיא קאשטשיושקי 21) א גרויסען קאנצערט מיט'ן אנטייל פון „הזמיר“ כאר, וועלכער וועט אויספיהרען צווישען אנדערען פראג־מענטען פון דער אראטאריע „עליאש“ און די סא־ליסטען פרוי ועמעל מארקאוויטש (פירעל), פרוי סאבינא ראזענבלאט (געזאנג) און דער „הזמיר“ געזאנג קווארטעט.

דער קאנצערט איז דער ערשטער און דעם סעזאן און פערשפרעכט צו זיין זעהר אינטערעסאנט.

Dr. med. St. Heinrich

POMORSKA 10, TEL. 47-67

ספעצ. פון אינערליכע און קינדער־קראנקהייטען בעהאנדלונג מיט קוארץ־לאמפען־שטראהלען

נעהמט אן פון 1—3 נאכמ. און פון 5—7 אווענד.

דער מערדער דערצעהלט

ווי אזוי ער האט אויסגעפירט זיין שוידערליך-בלוטיגען אקט.

(ענדע פון דער 1־טער זייט)

עטליכע מינוט שפעטער האט געעפענט די טיר די טאכטער פון הויז־ארמיניסטראטאר, וועלכע ווארנט פונקט אקעגען טישער'ן און האט געבעטען, אז דאס פארל זאל אריינגעהען צו זיי, אייער צו ווארטען אויף דער קעלט, באראזסקא איז אריינ־געגאנגען, לאניוכא איז געבליבען ווארטען און האט געווארט ביז א זייגער 8. דאס מיידעל זעהט אויס איז געווארען אונרוהיג, פארוואס איהרע בעלי־חבתים קומען נישט א היים און איז ארויס

אויפ'ן באלקאן

פון טרעפענהויז. לאניוכא איז צוגעגאנגען צו איהר און זיי ביידע זענען געשטאנען דארט א לענגערע צייט. דאן האט זיך דער מערדער מיט איהר געזע־גענט און איז אוועק אין דער צוקערניע פון פיאנט־קאווסקי'ן. דארט האט ער געגעבען א יונגעלע 5 זלאטים פאר'ן וועג, האט ער איהם געהייסען געהן צו טישער'ן געבען דעם דינסטמיידעל 5 זלאטים און זאגען, אז דאס געלד האבען געשיקט טישער, כדי דאס מיידעל זאל נעהמען א טאקסובקע און זאל גלייך קומען אויף טאטושאנסקא גאס, דאס יונ־געלע איז אוועקגעגאנגען. בעת דאס מיידעל האט גערעדט מיט'ן שליח איז אנגעקומען לאניוכא, וועל־כער האט אויסגעדריקט זיין גרייטקייט מיטצופאה־רען אויף טאטושאנסקא גאס, כדי דארט צו בע־צאהלען פאר דער געקויפטער פיאנינא.

דער מערדער צוזאמען מיט דער דינסטמיידעל האבען זיך ארייג־געזעצט אין א טאקסובקע

און אוועקגעפאהרען, ביי עק סוכא און פושעגרזועל־ניאנא זענען זיי ארויס פון דער אויטא, הייל דער וועג, וואס פיהרט צו דער טאטושאנסקא גאס איז א זעהר שמאלער און קיין אויטא קען דארטען נישט ארורכפאהרען. קעם שפעטער האט לאניוכא געהייסען ווארטען, געהענדיג אויף די פעלדער הינ־טער שטיינערט'ס פאבריק האט דער מערדער

דעם מיידעל דערלאנגט א מורא'דיגען קלאפ מיט דער האק פון וואס זי איז גלייך געפאלען א טויטע.

דער מערדער האט זיין קרבן צוגעדעקט מיט דער דער'הרג'ערטעס טוכעל און איז אליין צוריק־געקומען צום אויטא און אוועקגעפאהרען אויף עק שענקעוויטש און מאניושקא. דארט האט ער בע־צאהלט דעם שאפער, גענומען אנ'אנדערע אויטא און צוריקגעפאהרען אויף טאטושאנסקא.

אויפגעבראכען די געג'נב'עטע זאכען

און מיט דעם אויטא געפאהרען אויף עק מארנאווא און נאווראט, פון דארט איז ער צופוס צוגעגאנגען אויף. טארגאווע 33, וואו ער וואוינט און

בעהאלטען די צוגערויבטע זאכען אין א קעמערל.

מאנטאג 8 א זייגער פריה האט ער פון אלע גערויבטע זאכען געמאכט איין פעקעל און עס אריינגעטראגען צו זיין שכן מאיזשאק, בעטענדיג, אז עס זאל ליגען ביז מיטאג. דעם טוץ זילבערנע לעפעלעך האט ער מיטגענומען מיט זיך אין פאר־טעפיאן־געשעפט פון פולדע אויף גראנסקא 112, וואו ער האט געארבייט און די לעפעל דארט בע־האלטען. דאס גאלדענע זייגערל האט ער געגעבען צו רעפערירען דעם זייגערמאכער פיענקאווסקי, נאווו־ראט 53, די 430 זלאטים געלד האט ער געגעבען זיין שוועסטער און דערביי איהר ערקלערט, אז דאס געלד האט ער בעקומען פון א פרוי, מיט וועלכער ער האט זיך בעקענט. נאכדעם ווי ער האט דאס אלץ ערלעדיגט, איז ער אוועק אויפ'ן ארט פון פערברעכען אויף פיעטריקאווער 117, כדי זיך צו איבערצייגען, וואס מ'הערט דארט.

פאר'ן טויער איז געשטאנען א פאליציאנט, וועלכער האט איהם נישט אריינגעלאזען אויפ'ן הויף. ער האט הערומגעשפאצירט אויף דער גאס און איך

צוגעהערט צו דעם, וואס מענשען דערצעהלען וועגען מארד

דאס איז די שרעקליכע דערצעהלונג פון דעם אכזריות'דיגען מערדער, ער האט נאך צוגעגעבען, אז ער האט זיך ארומגעטראגען מיט דער דעה צו דער'הרג'ענען דעם אינהאבער פון פארטעפיאנען־לאגער שוסטער פון אלעיא 1. מאי.

נאך דער אויספארשונג, וועלכע האט געדויערט ביז 8 אינדערפריה איז דער מערדער איינגעזעצט געווארען אין ארעסט צו דער דיספאזיציע פון דער געריכטס־מאכט.

וועגען

די סיבות, וואס האבען איהם געפיהרט צום מארד

האט דער מערדער ציניש געענטפערט: — איך האב געברויכט געלד, איך בין קראנק אויף שווינד־זוכט און אזא קראנק פערלאנגט פלעגע און זאר־קאפאגע. וואס האב איך געוואלט טאן, איך בין יונג און איך האב נישט געוואלט שטארבען. איך האב מיך גענומען ראטעווען פאר יערען פרייז. איך האב מיר געוואלט בארגען געלד, אבער קיינער האט מיר נישט געוואלט בארגען, איך האב דעריבער בעשלאסען צו בעקומען געלד אויף אנ'אנדער וועג, איך האב זיך דערוואוסט, אז ביי טישער'ן געפינט זיך זעהר פיל געלד, איך האב נישט געוואלט מאר־דען, אבער ס'האט זיך אזוי געמאכט, אז בלויז האט זיך געמוזט גיסען, נאכ'ן ערמארדען די 2 מענשען, האב איך מיך נישט אפגעשטעלט פאר'ן דריטען מארד, מיר איז שוין געווען אלץ איינס.

* * *

די לייה פון די דערמארדעטע וועט פארקומען היינט 12 א זייגער אינדערפריה פון דער קירכע אויף פיעטריקאווער גאס.

לאניוכא'ס פאטער ערקלערט, אז אין טאג פון אויספיהרען דעם מארד, איז זיין זוהן אויפגע־שטאנען שפעטער ווי שטענדיג ד. ה. ארום 9 אינדערפריה, ער האט ערקלערט, אז ער געהט זעהן די רעפילארע. צו מיטאג איז ער אהיימגעקומען ארום 1 א זייגער מיטאג. 2 א זייגער איז ער צוריק ארויסגעגאנגען אין גאס.

דער מערדער האט געענדיגט א פאכשעכנע שולע און נאכהער האט ער געארבייט אין פערשי־דענע פירמען.

די נאכט פאר'ן ארעסט איז דער מערדער געווען אין קינא „אשהיאטאווע“, דער מערדער איז אנ'אנטיאלקאהאליקער און טרינקט נישט קיין שנאפס.

דער מערדער ווערט געשטעלט פאר'ן קרייז=געריכט.

דער פראקוראר שמיט האט ערקלערט, אז צוליב דעם, וואס עס זענען אפגעשאפען געווארען די שנעל־געריכטען, וועט דער מערדער גע'משפט ווערען דורכ'ן קרייז־געריכט. דער מערדער וועט, טראצדעם, וואס ער איז נאך מינדעריעהריג גע'־משפט ווערען מיט דער גאנצער שטרענגקייט, דער פראקוראר שמיט האט ווייטער ערקלערט, אז ער וועט שטרעבען דאס די אויספארשונג זאל געענ־דיגט ווערען נאך אין חודש נאוועמבער און דער מערדער זאל זיי אמשנעלסטען געשטעלט ווערען פאר'ן געריכט.

וואס א שכן דערצעהלט.

ארום דעם מארד האבען זיך אנגעהויבען פלעכטען פערשידענע ווערסיעס. אלע איינוואוינער פון פיעטריקאווער 117 האבען אנגעהויבען זיך צו דערמאהנען, וואס עס איז פארגעקומען אין משך פונ'ם זונטאג'דיגען טאג; ווער הערען עס האט גע־זעהן און צי האט עס נישט קיין שייכות מיט'ן מארד.

און אט דערמאהנט זיך איין לאקאטאר פונ'ם צווייטען שטאק, דער קצב זענטקאווסקי, אז דער מער־דער מיט דעם ריגסטמיידעל, וועלכער איז, ווי עס זעהט אויס, ענטוישט געווען מיט דעם נישט גע־לונגענעם רויב. ביי די טישערס האט וואהרשיינליך בעשלאסען צו פעררייכטען דאס „געשעפט“ מיט אנ'אנדערען רויב. זענטקאווסקי דערצעהלט, אז ווען ער איז 1 א זייגער ביינאכט א היימגעקומען, האט ער זיך אויפ'ן ערשטען שטאק אנגעשטויסען אויף עפעס אנ'אונבעקאנטען. זענטקאווסקי האט נאר בעוויזען צו בעמערקען, אז יענער איז געווען פון מיטעלען וואוקס און אנגעטאן אין א הערבסט־מאנטעל.

און א פאר מינוט ארום נאכדעם, ווי זענט־קאווסקי איז אריין צו זיך אין שטוב און פערשלא־סען די טיר, האט עמיצער צו איהם אנגעקלאפט; ווען ער האט געפרעגט, ווער עס איז דארט, האט עפעס א מענער שטימע איהם געענטפערט און געבעטען עפענען די טיר. זענטקאווסקי האט אבער דורכאויס געפאדערט מען זאל איהם זאגען, וואס יענער וויל; און דעמאלט האט נאר געענטפערט א פרויען־שטימע: „עפענט די טיר וועט איהר זעהן ווער עס קלאפט“.

זענטקאווסקי מיינט, אז דאס איז וויר קליך גע־ווען דער מערדער מיט דער באראווסקא, וועלכע האבען געוואלט אריין צו איהם אין שטוב.

טעקער'ס בודין

קען מען געבען קינדער וויפיל זיי ווילען, ווייל ס'איז לייכט צו פערדייען. די הויפט-מעלה פון ד"ר טעקער'ס בודין איז, וואס זיי ענטהאלטען מינע־ראל־זאלץ, וואס איז לויט די נייעסטע פארשונגען זעהר וויכטיג צו דער ענטוויקלונג פון ארגאניזם, בעזונדערס פאר בלוט־שאפונג. די דאזיגע געשמא־קע דעסערן, וואס וועקען אפעטיט אויך ביי ער־וואקסענע, דערפרישען און שטארקען די קינדער, א דאנק דער ענטהאלטונג פון אזעלכע ווערטפולע בעשטאנדען, ווי מילך און צוקער. מ'קען די קינ־דער נישט פערשאפען קיין גרעסער פערגעניגען, ווי דורכ'ן אפטען דערלאנגען צום טיש טעקער'ס געשמאקע בודינס. צוליב דער גרויסער נאכפראגע אויף טעקער'ס בודינ'ס בעקומט מען אין די גע־וועלבער נור פרישע סחורה.

Dr. med. H. Lubicz

צעגעלניאנא 43, טעל. 32־41

ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און מענער־קראנקהייטען. היי זונג מיט קווארץ־לאמפען (הארץ־אויספאל)

נעהמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אווענד.

יודיש־בראַזיליאַנער אַרבייטער־פערברידערונג.

(בריף פון בראַזיליען).

צום ערשטען מאָל אין דער געשיכטע פון בראַזיליען האָבען זיך צונויפגעזאַמעלט דעם 1־טען סעפּטעמבער ה. י. פאָרשטעהער פון די 12 גרעס־טע אַרבייטער־פערבאַנדען אין לאַנד, — צווישען זיי: די „לייבאָר־פּאַרטיי" אין בראַזיל מיט איהרע פּראָמינענטע פיהרער, דר. ראָדריגעס נעוועס און סילוא נעללעס, וועמעס נעמען ווערען איצטער כסדר דערמאָנט אין דער בראַזיליאַנער פּרעסע, און צו־זאַמענהאַנג מיט די פאָרשטעהענדע נאַציאָנאַלע וואַהלען.

צו דער פערזאַמלונג זענען אויך געקומען די איינגעלאַדענע פאָרשטעהער פון דער סאָציאַליסטי־שער פּועלי־ציון־פּאַרטיי (די איינציגע יודישע אַר־בייטער־פּאַרטיי אין בראַזיל).

די פערזאַמלונג האָט זיך פערנומען מיט דער פראַגע פון די נאָהענטע קאָמפּאַניעס צו די פּאַרלאַ־מענט־ און שטאָט־ראַט־וואַהלען אין בראַזיל און עס איז בעשלאָסען געוואָרען אויסצושטעלען פון דעם אַל־געמיינעם הויפּט־ראַט, וואָס פעראייניגט אַלע אַר־בייטער־אָרגאַניזאַציעס, אַן׳איינגע עקזעקוטיווע, וועל־כע זאָל קאָנצענטרירען אין איהרע הענט די גאַנ־צע וואַהל־אַקציע איבער׳ן לאַנד.

איינשטימיג איז אַלס פּרעזידענט פון דער עקזעקוטיווע אויסגעוועהלט געוואָרען דער טאַלענ־טירטער אַדוואָקאַט דר. ראָדריגעס נעוועס, וועלכער האָט באַלד נאָך דער וואַהל געהאַלטען אַ גרויסע קאַנדידאַטען־רעדע. — דר. נעוועס געהט אויפ׳ן ערשטען אָרט בײ די נאַציאָנאַלע וואַהלען. אַ גרויסער טײל פון דער ראַזינער רעדע איז געווידמעט געווען דער יודיש־בראַזיליאַנער אַרבייטער־פערברידערונג און מיר ברענגען דאָ אַ קיצור פון דער רעדע:

— „נישט גרויס איז די יודישע בעפעלקערונג אין בראַזיל — רופט אויס דר. נעוועס — און נישט לאַנג זענען יודען בירגער אין אונזער לאַנד. נאָך קלענער איז צאָהל און נאָך יונגער אין לאַנד זענען די יודישע אַרבייטער. מיר קענען אָבער אַלע דעם גרויסען אַלטען יודישען פאָלק. פאַר אונזערע אויגען גייט נאָך דורך זיין מיט דערנער בעדעקטער וועג. אין אונזערע אויגען קלינגען אָפּ די פערבענקטע רופען פון יודישען פאָלק צו אַרבייט און צום אומאָפּ־הענגיגען לעבען. מיר זעהן יודען בײ אונז; אין די קאָלאָניעס פון קוואַטראַ־אירמאַנס, וואו פון אור־וואַלד און האַרטער סטעפּ וואַקסען אויס מענשען־ישובים און לופטיגע פעלדער; אין די גרויסע באַפּעך שטעט, וואו אונטער די באַקענגרע זונען פון בראַזיל ברידערן מיר זיך אין אַרבייט און שווייס; אויף די שיפען, וואָס קערעווען זיך איבער שוימיגע וואַסערען פון אַטלאַנטיק, בעגעגענען מיר זיי, מיט ציטערענ־דער האָפנונגספולע, מיט בטחון וואַטע, וואַרטענדיג אַז אונזער לאַנד, וואָס זאָל דעם וואַנדער־פאָלק אַ היים אַ רוהיגע פערשאַפען.

„צום ערשטען מאָל טרעפען מיר איצטער בײ אונז די פאָרשטעהער פון די אָרגאַניזירטע יודישע אַרבייטער אין בראַזיל. מיר בעקענען זיך מיט דער יודישער פּאַרטיי „פּועלי־ציון", וועלכע האָט פרייוויליג דערקלערט איהר גרייטקייט צו קעמפען מיט אונז צוזאַמען פאַר אַ פרייען בראַזיל. נעהמען מיר אין אונזער פערהאַרטעוועטער האַנט די האַנט פון אונזערע יודישע ברידער און פיהרען זיי צו צום אויבענאָן פון אונ׳ער אַרבייט. איך לייג פאָר אויסצו־וועהלען אַ חבר פון „פּועלי־ציון", אַלס גענעראַל־סעק רעטאַר פון אונזער פּרעזידיום..."

די רעדע פון דר. ראָדריגעס נעוועס איז געהאַל־טען געוואָרען מיט אַ בעזונדער שטאַרקייט און ווערט בעטראַכט דורך דער פּרעסע, אַלס איינע פון די געלונגענסטע רעדעס זיינע.

מיט אויסשרייען: „זייער גוט", „וואונדערבאַר" און „זייער ריכטיג" האָבען די פערזאַמעלטע עטליכע מאָל איבערגעריסען די רעדע פון דר. נעוועס, און זיין פאָרשלאַג איז שפּעטער איינשטימיג אָנגענו־מען געוואָרען דורך אַלע דעלעגאַטען.

בעזונדערס לעבעדיג און מיט גרויס צופרידענ־הייט איז אויפגענומען געוואָרען דער דערמאָהנטער פאַקט דורך אַלע שיכטען פון דער יודישער בעפעל־קערונג אין בראַזיל, ביז דער לעצטער צייט האָבען יודען געשמט אין בראַזיל, אַלס שיכט, וואָס בעשעפ־טיגט זיך אויסשליסליך מיט „קליענטעלע" (פער־לעריי), און, הגם אין בראַזיל איז קיינמאָל נישט גע־ווען צו בעמערקען וועלכע נישט איז שאָוויניסטישע בעציהונג צו פעלקער, וואָס וואוינען אין בראַזיל, איז אָבער דער אמת געווען, אַז בראַזיליאַנער האָבען תמיד פון אויבען אַראָפּ געקוקט אויף פערלער (מייסטענס יודען, אָבער אויך אַראַבער, טיילווייז: פּאָרטוגעזער און רייטשען). די יודען האָבען די גאַנצע צייט געלעבט אָפּגעזונדערט און ערד־היום ווערט דער ראַיאָן פון „פּראַסאַ אָנוע" (עלפטער בעצירק) גערופען „יודישער ראַיאָן". נאַטוראַליזירטע יודען טרעפט מען דאָ וועהר זעלטען און נאָך זעלטענער נעמען אַנטייל יודען אין אַלגעמיינע אינס־טיטוציעס פון לאַנד און בעטייליגען זיך שוין גאָר נישט אין די פּאָליטישע וואַהלען.

עס וואוינען אָבער אין בראַזיל ביז 30.000 יודען, און וויל בראַזיל איז אַ יונגע אימיגראַציע־לאַנד איז די איינגעוואַנדערטע בעפעלקערונג אין איהר גרעסטע העלפט אַ וואַהל־פעהיגע. די לאַנדעס־קאָנסטיטוציע גיט רעכט יעדען איינוואוינער צו בעקומען נאַטוראַליזאַציע־רעכט נאָך צוויי יאָהר וואוי־נען אין לאַנד, און דערביי זענען נישטאָ קיינע בעגרענצונגען לגבי נאַציאָנאַליטעט און רעליגיע.

איניגע אַלגעמיינע אַדמיניסטראַטיווע שוועריג־קייטען וואָלט גאָרנישט שווער געווען צו בעזייטיגען, זאָל נאָר דער ווילען דער גוטער זיין.

בײ איניגע עלטערע יודישע איינוואַנדערער האָט זיך איינגעבילדעט דער געדאַנק, אַז כדי אויסצו־מיידען דעם אַנטיסעמיטיזם אין בראַזיל, דאַרפען יודען צופיל נישט „וואַרפען זיך אין די אויגען" און שטעהן פונדערווייטענס פונ׳ם גרויסען פּאָליטיש־געזעלשאַפטליכען לעבען אין לאַנד. ספּעציעל האָט מען זיך געהיט (און דאָס איז אויך איצט אַנ׳אַלגע־מיינע דערשיינונג), מען זאָל דעם יודען נישט אָנ־רופען מיט׳ן פאָלקסטימליכען נאָמען „זשודעאָ", און ווען מען האָט שוין געמוזט אָנרופען די יודישע נאַציאָנאַליטעט, איז צו הילף געקומען דער נאָמען „איזראַעליטאַ". אַזוי הייסען די ביידע יודישע צייטונגען אין ריאָ־דע־זשאַנײראָ: די „יודישע פאָלקס־צייטונג" — „אַ גאַזעטאַ איזראַעליטאַ" און די „בראַזיליאַנער יודישע פּרעסע" — „אימפּרענסאַ בראַזיליירא איזראַעליטאַ".

נאָך „בעקוועמער" ווערט דער ענין ערלעדיגט אויף דער גאַס, אין מסחר, בעקאַנטשאַפט א. אַז. וו. די יודען טראָגען דעם נאָמען „רוסאָ", „פּאָלאַקאָ" א. אַז. וו.

און ערשט איצטער, ווען די יונגע יודישע אַר־בייטער־פּאַרטיי האָט זיך אָפען פּערמאָלדען אַלס יו־דישע פּאַרטיי, ווען אויך די פּרעסע פון בראַזיל האָט זעהר פריינטליך אויפגענומען די פערברידער־רונג צווישען די בראַזיליאַנער און יודישע אַרבייטער, ווערט ברייטער אַרומגערעדט אין די מאַסגעבענדע יודישע קרייזען פון בראַזיל די פראַגע — פון נאַ־טוראַליזירען זיך אין לאַנד, אַלס יודישע בירגער.

א. בערגמאַן.

אויסערגעוועהנליך פערלייכטערט

איז דאָס געבעקס פון די אויסגעצייכענטע קוכענס און טאָרטען לויט דעם נײ־ערויסגעגעבענעם

ביכעלע מיט עטקער׳ס פאָרשריפטען

אויסגאַבע F מיט רייכע אילוסטראַציעס. די פאָרשריפטען, וואָס די״ר עטקער׳ס פּראָשעס צו באַסען Backin פערזיכערן אויסגעצייכענטע רעזולטאַטען. איינגעגעבענער קוכען איז אַ בערפכטיגטער שטאָלץ פון יעדער הויז־ווירטין. דאָס נייע ביכעלע מיט עטקער׳ס פאָרשריפטען קען מען בעקומען אין יעדען לעבענס־מיטעל־געשעפט צום פּרייז פון 40 גראָשען, אָדער פאַר׳ן צושיקען פּאָכט־מאַרקען דירעקט צו

Dr. August OETKER, Oliwa

יורידישע עצות.

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רע־דאַקציע פון „נ ײ ע ם פ אָ ל ק ס ב ל אַ ט" ענטפערטען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווע־רען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

> **קופּאָן.**
> יורידישע אָפּטיילונג
> פון „נ ײ ע ם פ אָ ל ק ס ב ל אַ ט".
> [illegible]
> גילטיג דעם 15-טען נאָוועמבער 1928

8346. וו. פון נאַרוטאָוויטשאַ 9.

דער אומשטאַנד, וואָס דער וועקסעל איז אין דעם בעשטימטען טערמין נישט פאָרגעשטעלט געוואָרען אָדער פּראָטעסטירט געוואָרען בעפרייט נישט דעם אויסשטעלער פון דער פליכט דעם וועקסעל צו בע־צאָהלען.

8347. חיים ריכטער.

פאַר׳ן 3. קוואַרטאַל (פון 1 יולי ביז׳ן 1-טען אָקטאָבער) דאַרפט איהר צאָהלען 36 זל. 58 גר. (49 פּראָצ. גרונד דירה־געלד און 6 פּראָצ. אויפ׳ן חשבון פון די אויסגאַבען).

8348. א. פּ. א. ט.

לויט׳ן אַרט. 1 פון דער פעראָרדנונג פון מי־ניסטער פאַר עפענטליכער השגחה און אַרבייט פון 20. פעבר. 1928 וועגען דער צוטיילונג פון דער מלוכה אויף טעריטאָריאַלע אַרבייטס־אינספּעקציעס (דזש. אוסט. 41 № פּאָז. 397) געהער די לאָדזער וואָיעוואָדזשאַפט צום 3-טען אָקרענג, וועלכער נעמט אַרום אויפ׳ן שטח פון דער שטאָדט לאָדז פאָלגענ־דע 3 אָבוואָדען: דעם 12-טען אָבוואָד, צו וועל־כע ס׳געהערען די פּאָליצײ־קאָמיסאַריאַטען: 1, 2, 3, 5, 13 און 14.

דעם 13. אָבוואָד, וועלכער נעהמט אַרום דעם 8, 9, 10 און 11 פּאָל קאָמיס. און דעם 14 אָב־וואָד, וועלכער נעהמט אַרום דעם 4, 6, 7 און 12 פּאָליצײ־קאָמיסאַריאַט.

8349. ח ג־ט.

אָהן אַ צווייפעל האָט די קראַנקען־קאַסע דאָס רעכט צוצוציהען אייך צו שטראָפליכער פעראַנט־וואָרטליכקייט פאַר צואייגענען אַנפערטרויטע איי־גענטום.

פערשטעהט זיך, אַז אויב די אַרבייטער וועלען בעשטעטיגען, אַז איהר האָט זיי פון די אויס־געצאָהלטע פּענסיעס נישט אָראָפּגערעכענט דעם בעטרעפענדען טייל לטובת דער קראַנקען־קאַסע וועט מען אייך דערפאַר נישט בעשטראָפען.

די פעראַנטוואָרטליכקייט, וואָס ליגט אין אַזאַ פאַל אויף אייך אַלס אונטערנעהמער קאָן אין ערג־סטען פאַל דינען אַלס רעכטליכען גרונד אויפצו־מאָהנען בײ אייך דעם שולדיגען חוב אויפ׳ן ציוויל־געריכטליכען וועג.

8350. אַ שטענדיגער לעזער פון בערעק יאָ־סעלעוויטש גאַס 8.

איהר קאָנט צוריקציהען די געגעבענע דעם אַדוואָקאַט די בעפולמעכטיגונג צו יעדער צייט און איבערגעבען דעם פּראָצעס צו פיהרען אַנ׳אַנדערען אַדוואָקאַט. איהר זענט נאָר פערשטעהט זיך ווע־גען דעם מחויב צו מעלדען פריהער דעם געריכט.

אומגעזעצליכע אָפּעראַציעס

אין סאָוויעט רוסלאַנד.

(סוף)

אין דעם קאַמף געגען אַבאָרט־אָפּעראַציע, וואָס נעהט איצט אָן אין סאָוויעטען־פערבאַנד, שפּילט דער סאָוויעטישער געזונדהייטס קאָמיסאַריאַט די ווכטיגסטע ראָלע. דער געזונדהייטס־קאָמיסאַריאַט איז געקומען צום שכל, אַז איידער דערלאָזען צו אַ ברייטער פּראַקטיקע פון אַבאָרטען, איז שוין בעסער אָנצופיהרען אַ ברייטע פּראָפּאַגאַנדע פאַר געבורט־קאָנטראָל.

„דורך געבורט־קאָנטראָל געגען אַבאָרטען" איז דער שלאַג־וואָרט פון דעם געזונדהייטס־קאָמיסאַר־יאַט, וואָס ווערט לעצטענס פערשפּרייט. אין מאָסקווע פונקט אַזוי גוט ווי אין דאָרף, ווערען איצט געגעבען עצות וועגען געבורט־קאָנטראָל צו יעדער פרוי, וואָס וויל זיך פערהיטען פון האָבען קינדער.

אויף סאָלינסקע גאַס אין מאָסקווע, אין „ראָזאַ־רעץ מרוראַ" (אַרבייטס־פּאַלאַץ) איז דאָס הויפּט־ביוראָ פון וואַנען ליטעראַטור וועגען געבורט־קאָנט־ראָל ווערט פערשפּרייט איבער די ווייטסטע ווינקעלעך פון סאָוויעטען־פערבאַנד, דאָרט איז דער אָפּטיילונג „צו פערהיטען מוטערשאַפט און קינדערהייט", וואָס געגרינדעט געוואָרען דורך דעם געזונדהייטס־קאָמי־סאַריאַט. אַהין קומען יעדען טאָג הונדערטער יונגע און מיטעל־יעהריגע פרויען נאָך פערשידענע ווייבער־ישע עצות, און דאָרט ווערען זיי געהאָלפען.

ס׳פערשטעהט זיך, אַז יעדער פאַל ווערט דאָ געהאַלטען בסוד. צווישען יענע, וואָס קומען נאָך עצות, זענען פערהאַן אַזעלכע פרויען, וואָס ווילען נישט אפילו זייערע איינגענע מענער זאָלען וויסען, אַז זיי זענען דאָרט געווען. פערהאַן אויך אַזעלכע, וואָס האָבען איינגעזאָגט קיין מענער נישט. זיי קומען און קריגען די פולסטע פערזיכערונג, אַז די מיטלען, וואָס זיי וועלען אָנעהמען פאַר געבורט־קאָנטראָל וועלען בלייבען זייער אייגענער סוד.

אָבער מיר איז אויסגעקומען צו וואוינען פונקט אַנטקעגען דעם „דוואָרעץ טרודאַ", און האָבענדיג בעקאַנטע צווישען מיינע שכנים די דאָקטוירים, וואָס אַרבייטען דאָ, פלעגט מיר פון צייט צו צייט אויסקו־מען אַנוועזענד צו זיין בשעת עס פלעגען אַהין קומען פרויען נאָך עצות. די עצות ווערען געוויינליך געגעבען אין בעזונדערע צימערען, אָבער אָנקוקען די פּאַציענטען האָב איך געקענט, סיי ווען זיי זענען אַריינקומען און סאַי ווען זיי זענען אַרויס־געגאַנגען פון דעם קאָנסולטאַציאָנס־צימער. ווער זענען זיי געווען? מעהרסטענטייל אַרבייטער־פרויען אין די צוואַנציגער יאָהרען. אַ בעדייטענדע צאָהל אויך פון מיטעלע יאָהרען. און אַ היבשע צאָהל אויך אין עלטער ביז צוואַנציג יאָהר.

כאָטש דאָס ראָזיגע ביוראָ פון געזונדהייטס־קאָמיסאַריאַט בעשעפטיגט זיך נישט מיט ערמוטיגען אַבאָרט־אָפּעראַציעס, און גיט בלויז עצות וועגען געבורט־קאָנטראָל, פונדעסטוועגען קען מען דאָרט געפינען גענויע סטאַטיסטיק וועגען אַלע אַבאָרט־אָפּעראַציעס, וואָס זענען געמאַכט געוואָרען אין פערשידענע רעגירונגס־שפּיטאָלען אין פערלויף פון דעם יאָהר. די גענויע סטאַטיסטיק גיט אַ מערק־ווירדיג בילד און ציינט, אַז אַבאָרט־אָפּעראַציעס ווערען הויפּטזעכליך פּראַקטיצירט אין די גרעסערע שטעט און אין די דערפער, אָבער זעהר ווינציג אין די קליינע שטעטליך, דאָרט וואו די יודען זענען אַ מעהרהייט פון דער בעפעלקערונג.

וואָס טרייבט אַ פרוי צו מאַכען זיך אַן אַבאָרט־אָפּעראַציע?

פון דער סטאַטיסטיק, וואָס דאָס ביוראָ האָט וועגען אָפּעראַציעס, וועלכע זענען געמאַכט געוואָרען אָפען אין שפּיטאָל, איז צו זעהן, אַז 44 פּראָצענט פון יענע, וואָס האָבען דורכגעמאַכט אָפּעראַציעס, האָבען עס געמוזט טאָן פשוט צוליב אָרימקייט, ווייל זיי האָבען נישט פערמאָגט געגוג מיטלען אויף אויסצוהאַלטען דאָס קינד, וואָס דאַרף געבוירען ווערען; פערציג פּראָצענט האָבען געמוזט די אָפּעראַציעס צוליב דעם, וואָס זיי אָדער זייערע מענער זענען געווען קראַנק מיט שווינדזוכט אָדער מיט אַנשטעקענדע קראַנקהייטען און די קינדער וואָלטען סאַי ווי געבוירען געוואָרען פערקריפּעלטע אָדער טויטע; די איבעריגע האָבען זיך איינגע־שטעלט צו האָבען די אָפּעראַציעס, ווייל זיי האָבען נישט געוואָלט דערלאָזען, אַז מען זאָל וויסען אַז זיי שוואַנגערען.

דאָס איז וועגען די אַזוי־גערופענע „געזעצליכע" אָפּעראַציעס, וועגען יענע אָפּעראַציעס, וואָס זענען געמאַכט געוואָרען אויף אַ געזעצליכען אופן דורך רעגירונגס־דאָקטוירים און רעגירונגס־שפּיטאָלען. עס זענען אָבער פערהאַן אין רוסלאַנד געגוג פאַלען פון אומגעזעצליכע אַבאָרט־אָפּעראַציעס, פון אַזעלכע, וואָס ווערען געמאַכט בסוד דורך „באַבקעס", דורך פעלדשערים, און אפילו דורך פּריוואַטע דאָקטוירים, און אַלע וויסען, אַז די צאָהל „אומגעזעצליכע" אָפּעראַציעס איז אָהן אַ שיעור גרעסער ווי די צאָהל „געזעצליכע", ווייל זיי ווערען טאַקע באמת געהאַלטען בסוד.

פון די „אומגעזעצליכע" אָפּעראַציעס ליידט בעזונדער דאָס דאָרף. די פרויען אין דאָרף גלוי־בען נאָך אַלץ אין דער „באַבקע" מעהר ווי אין דעם דאָקטאָר און כאָטש פיל פון זיי בעצאָהלען דערפאַר מיט זייער לעבען, געהען זיי פונדעסטוועגען „זיך אָפּטרייבען" צו דער באַבקע און נישט צום דאָקטאָר, טיילווייז פּאַסירט עס אויך דערפאַר, ווייל נישט אין יעדען דאָרף איז פערהאַן אַ דאָקטאָר.

וואָס צווינגט די דאָרפישע פרוי צו מאַכען זיך אַזאַ אָפּעראַציע?

די סטאַטיסטיק פון געזונדהייטס־קאָמיסאַריאַט גיט אָן, אַז 33 פּראָצענט פון די דאָרפס־פרויען, וואָס האָבען זיך געוועליך, אין שפּיטאָלען, געמאַכט אַבאָרטען, האָבען עס געמוזט טאָן צוליב זייער מאַטעריעלער נויט; 32 פּראָצענט האָבען עס געטאָן, ווייל זיי האָבען שוין צו צוויי אָדער דריי קינדער און רעדען, אַז מעהר קינדער דאַרפען זיי נישט האָבען און טאָרען אויך נישט האָבען; 20 פּראָ־צענט זענען געווען אומפערהייראַטע שיקסעס, אָדער דאָרפס־אַלמנות, וואָס האָבען נישט געוואָלט, דאָס דאָרף זאָל וויסען, אַז זיי שוואַנגערען, און 15 פּראָצענט זענען בעשטאַנען פון אַזעלכע פרויען, וואָס די מענער האָבען זיי אָנזעקגעוואָרפען, אָדער וועלכע האָבען זיך געשראָקען פאַר די געבורט־ווייהען.

פול מיט פערצווייגטע פראַגען איז איצט דאָס לעבען אין סאָוויעט־רוסלאַנד, און צווישען די פראַגען, אויף וועלכע די רעגירונג בעמיהט זיך צו געבען אַנ׳ענטפער, איז אויך די פראַגע וועגען די אַבאָרטען־אָפּעראַציעס, וועלכע ווי עס איז צו זעהן פון דער סטאַטיסטיק, איז אַ ריין עקאָנאָמישע פראַגע. די ערפאַהרונג מיט ערלויבען אַזעלכע אָפּעראַציעס פאַר יעדער פרוי און מיידעל האָט זיך אַרויסגעוויזען נישט פאַר ערפאָלגרייך וואָנאַר שעדליך פאַר׳ן לאַנד. דער גאַנג אויף צוריק, וואָס די סאָוויעטישע רעגירונג האָט איצט געמאַכט אין דעם אַבאָרטען־געזעץ, האָט אָבער אויך ווינציג אויסזיכטען אויף ערפאָלג. דאָס לעבען אין רוסלאַנד איז איצט אַזוי געבויט, אַז אַבאָרטען מוזען דאָרט פאָרקומען מעהר ווי אין אַנ׳אַנדער לאַנד, און וועלען זיי נישט פאָרקומען אין די שפּיטאָלען, וועט מען זיי מאַכען אויף אַנ׳־אומגעזעצליכען אופן אויסער די שפּיטאָלען. דאָס מיידעל, וואָס האָט געווייינט פאַר׳ן דאָקטאָר און פאַר מיר, בעטענדיג זיך, אַז מען זאָל איהר אַריינ־נעהמען אין שפּיטאָל אויף אַנ׳אַבאָרט־אָפּעראַציע, וועט איהר אָפּעראַציע סיי ווי מאַכען, כאָטש דער דאָקטאָר האָט איהר אין שפּיטאָל נישט אַריינגע־נומען. עס איז פאָרט נישט בעקוועם צו האָבען און צו ערציהען אַ פּיצעלע קינד אין אַ צימער, וואו עס וואוינען פיר מענשען, און נאָך מעהר נישט בעקוועם איז, ווען אַ פרוי מוז געהן אַרבייטען, און מיט אַמאָל מוז זי ווערען מוטער, כאָטש די אויס־שטענדען ערלויבען איהר נישט אַזאַ לוקסוס.

(פאָרווערטס).

ב. סמאָליאַר.

פון יודישע ארטיסטן-פעראיין אין פוילען.

מיטגליד פון דער אינטערנאציאנאלער אוניע פון די בינע-אנגעהעריגע.

(קאמוניקאט).

אכטונג, פעראיינס-מיטגלידער!

אויספיהרענדיג דעם בעשלוס פון 10-טען לאנד-צוזאמענפאהר האט די פעראיינס-פערוואלטונג בעשלאסען דורכפיהרען אַן איבעררעגיסטראציע פון אלע פעראיינס-מיטגלידער, (סיי פולבערעכטיגטע, סיי קאנדידאטען, סיי אספיראנטען).

דער טערמין פון דער איבעררעגיסטראציע איז — פון 1 ביז'ן 15 דעצעמבער ה. י. פאר חברים וואס געפינען זיך אין לאנד און פון 1-טען ביז'ן 30-טען דעצעמבער ה. י. פאר חברים אין אויסלאנד.

אלע פעראיינס-מיטגלידער דארפען זיך דעריבער גלייך ווענדען אין פעראיין נאך ענטשפרעכענדע פערזאנאל-בויגענס. דער פרייז פון פערזאנאל-בויגען — 2 (צוויי) גל. די טרופע-ראטען דארפען גלייך צונויפזאמלען ביי די טרופע-מיטגלידער דאס געלד פאר די פערזאנאל-בויגענס און איבערשיקען עס אין פעראיין. פעראיינס-מיטגלידער וואס געהערען איצט נישט צו קיין שום טרופע דארפען אריינשיקען אין פעראיין די 2 גל. אין פאסט-מארקען, אנווייזענדיג דעם גענויעם אדרעס, ווי דער פערזאנאל-בויגען זאל זיי איבערגעשיקט ווערען.

פעראיינס-מיטגלידער וואס וועלען זיך נישט איבעררעגיסטרירען אין אויבען-אנגעוויזענעם טערמין וועלען נישט בעטראכט ווערען ווי מיטגלידער פון פעראיין.

הויפט פערוואלטונג פון י.א.פ.א.פ.

לאנדווירטשאפטליכע ארבייטער-קאלאניזאציע אין ארץ-ישראל.

אנ'ארטיקעל אין דער צייטשריפט פון אינטערנאציאנאלען ארבייטס-אמט.

גענף (י.ט.א.) אין דעם לעצטען העפט פון דער „אינטערנאציאנאלער צייטשריפט וועגען ארבייט", וועלכע ווערט ארויסגעגעבען פון אינטערנאציאנאלען ארבייטס-אמט, איז פערעפענטליכט געוואָרען א גרעסערער ארטיקעל פונ'ם מיטגליד פון דער א"י'דיגער ארבייטער-ארגאניזאציע, ד"ר וואלטער פרויס וועגען „דעם פערבאנד פון די לאנדווירטשאפטליכע ארבייטער אין א"י.

אין ארטיקעל ווערט געגעבען א קלארע און אויספיהרליכע שילדערונג וועגען די יודישע לאנדווירטשאפטליכע ארבייטער-קאלאניזאציע אין א"י, די שוועריגקייטען, מיט וועלכע זי האט צו קעמפען, און די ערפאלגען און דערגרייכונגען, וועלכע זי האט צו פערצייכנען פאר די לעצטע יאהרען.

אין דער קלייגער הקדמה צום ארטיקעל בעטאנט די רעדאקציע פון דער צייטשריפט, אז דער פערבאנד פון די לאנדווירטשאפטליכע ארבייטער איז געווען דער פיאנער פון אנ'ארבייטער-ארגאניזאציע אין ארץ-ישראל און אין נאהענטען מזרח בכלל,

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20.

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן און א. קאמפאניעץ.

מיט אנטייל פון די ליבלינגס-ארטיסטן: בארישאווא, ראבינאוויטש, אין די בעקאנטע פרימאדאנא נאדיא קארעני

דער שלאגער פון סעזאן, די צווייטע „טשארדאש-פירשטין"!

8.000 מענשען האבען מיטגעזונגען די שענע געזאנגס-נומערן

אלע טעאטער-בעזוכער מוזען קומען זעהען די שענע הערליכע אויפפיהרונג און זיך אויסלערנען די פרעכטיגע געזאנגס-נומערן

פרייטאג ד. 16., שבת דעם 17. און זונטאג, ד. 18-טען, 9 אין אווענד—

חלומות פון ליבע

אין 3 אקטען מיט 25 נומערן געזאנג און שענע טענץ פון ליליען, רעזשי: ל. ראבינאוויטש.

שבת, 3.30 נאכמ. צו ביליגע פרייזען

באבע-יאכנע

(די כשוף-מאכעריין) אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון א. גאלדפאדען.

הויפט-ראל „באבע-יאכנע" — דער בעליבטער ארטיסט א. קאמפאניעץ.

מאנטאג, דעם 18-טען, ווערט נישט געשפילט.

ס'נעמט אנטייל (לויט א. ב) פריען: בעזמאן, באריסאווא, נאדיא קארעני, מאכאראווסקא, נערה, פאדערמאן, קאמפאניעץ. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, מאטקאוו, גייהויז, פאלאנסקי, ישראל קאמפאניעץ, ראבינאוויטש, ראקאוו.

אדמינ.: מ. ארנוואלד. מוזיק. לייטונג: ל. זעלמאן. בילעטען אין פילהארמאניע-קאסע.

אנאנס!!! אין פארבע-רייטונג: „די פערשעהמטע כלה", „הירש לעקערט"

די דאנציגער יודען

און דער אויבערקאמיסאריאט פון פעלקער-בונד

(ענדע פון 3-טער זייט).

א רייהע פאקטען, וועלכע בעווייזען, אז דאס, וואס אין בנין פון גענוג ענגע רייטשען אויבערקאמאנדיר, גענעראל פעלדמארשאל פאן מאקענזען, געפינט זיך א פערטרעטער פון פעלקערבונד אין גענף, האט ביי געוויסע קרייזען אין דאנציג צוגענומען די אפעטיטען, וואס זיי האלטען געהאט נעגען יודען, ווען דער פעלקער-בונד-פערטרעטער וואלט אין דאנציג נישט געווען. די פריישטאט דאנציג איז אונטער דעם דירעקטען שוץ פון פעלקער - בונד - ראט און דער ראט האט דעם סענאט איבער דאנציג. דעריבער מוז דער פעלקער-בונד-פערטרעטער זארגען פאר דעם פרידליכען לעבען פון דער גאנצער בעפעלקערונג, בעזונדערס וועגען דער בעזייטיגונג פון יעדע ארט מעגליכקייטען פון נאציאנאלען שאוויניזם און האסעדהאס.

צוליב דעם וואס די פריישטאט דאנציג איז די איינציגע וויע-פרייע אריינפאהר-לאנד, איז זי א מקום-מקלט פאר די שטאטענלאזע, וועלכע ווערען איבעראל געיאגט און אויסגעוויזען. און פיל שטאטענלאזע, וועלכע האבען נעהאט אינטערנאציאנאלע קאמפליצירטע ענינים, האבען געבעטען הילף ביים פעלקער-בונד אויבערקאמיסאריאט. דער אויבערקאמיסאריאט האט זיך פערבונדען מיט דעם „נאנסען-קאמיסאריאט פאר רוסישע פליכטלינגע אין גענף", א דאנק וועלכע די אומגליקליכע שטאטענלאזע האבען בעקומען די געהעריגע מעגליכקייטען פריי און אומגעשטערט זיך צו בעזעצען אין מערב-אייראפע אדער אין אנ'איינוואנדערונגס - לאנד. נאטירליך איז נישט אין די אויפגאבען פון דאנציגער אויבערקאמיסאריאט צו רעגולירען דאס ערנסטע - שווערע שטאטענלאזע פראבלעם, וואס דארף אין די נאהענטסטע חדשים געלעזט ווערען אין די אינטערנאציאנאלע פעלקער-בונד-אינסטאנצען אין גענף דיאינטערוועגנצען, אבער, פון דאנציגער אויבערקאמיסאריאט זענען געווען אקטען פון יושר, ווייל מען האט פערשטאנען, אז דער אומגליקליכער היימלאזער איז פערזענליך גארנישט שולדיג אין די אינטערנאציאנאלע פערוויקלונגען, מען האט זיך בעמיהט פון פאל צו פאל, צו העלפען היימלאזע, וויסענדיג, אז א פערטרעטערשאפט פון פעלקער-בונד דארף געבען הומאניטארע הילף, ווען עס האנדעלט זיך וועגען העלפען א גויט-ליידענדיגען און א נע-ונד'ניק.

ווי עס איז שוין פעטאנט געוואָרען, איז די דאנציגער יודישע בעפעלקערונג, פאקטיש די איינציגע בעפעלקערונגס-גרופע אין דער פריישטאט דאנציג, — אזוי ווי די יודען אין אלע אנדערע לענדער — צו האלטען הויך די פעלקער-בונד-אידעאלען וועגען פעלקער-פרידען און אינטערנאציאנאלען צוזאמענלעבען. ווען די דייטשען און די פאליאקען האבען פאליטישע און נאציאנאלע אספיראציעס, דער לייטער פון דאנציג'ס אויסערליכער פאליטיק בנוגע דעם פעלקער-בונד און דער פרעזידענט פון סענאט פאר אינטערנאציאנאלע ענינים איז דער יודישער סאציאליסטישער סענאטאר און לאנדעס-ריכטער דר. בערנארד קאמניצער. די דאנציגער „ליגע פון פעלקער-בונד" האט געגרינדעט דער יודישער אדוואקאט דר. ניימאן, וועלכער איז אויך פון אלע פאליטישע ריכטונגען געוועהלט געוואָרען אלס דער פרעזידענט פון דער ליגע. א סך יודען נעמען אנטייל אין דער ארבייט פון דער ליגע. נעהמט אויך דער יודישער גענעראל-דירעקטאר פון דער דרעזדענער באנק אין דאנציג הער אלפרעד הייטקראנץ.

אויך אין די אנדערע דאנציגער פרידענס-ארגאניזאציעס וועלכע אונטערשטיצען די ארבייט פון פעלקער-בונד, ווי די „ליגע פאר מענשען-רעכט", „רעפובליקאנער בונד", „פרידענס-געזעלשאפט", א. א. נעהמען יודען א זעהר אקטיווען אנטייל. גאנץ אפט ארדנען איין די וועלכע ארגאניזאציעס פערשידענע רעפעראטען וועגען פעלקער-פרידען און אנדערע אינטערנאציאנאלע פראבלעמען און דערמיט ווערט אונטערשטיצט די ארבייט פון דעם דאנציגער פעלקער-בונד אויבערקאמיסאריאט און בכלל פון די פעלקער-בונד הויפט-ארגאנען אין גענף, וועלכע האבען געוואגט אין דער פריישטאט דאנציג דורכצופיהרען אנ'עקספערימענט, צו פערווירקליכען אין פראקטישען לעבען, אין קליינעם מאסשטאב די אידעאלע אויפגאבע פון פעלקער-פרידען, וואס זיי האבען זיך געשטעלט דורך די אלגעמיינע און אינטערנאציאנאלע פאקטען און פארטראגען.

נאכדעם, ווי ענגלאנד און האלאנד האבען שוין געהאט זייערע בירגער אלס אויבער-קאמיסארען פון פעלקער-בונד אין דאנציג, האט איצט דער ראט דעם כבוד אנגעטאן די איטאליענישע רעגירונג. פון ערשטען טאג אן, ווען די פריישטאט איז ענטשטאנען, האט די פריהערדיגע איטאליענישע ליבעראלע און די איצטיגע פאשיסטישע רעגירונג, ארויסגעוויזען אנ'אינטערעס צו דער דערהאלטונג פון דער פריישטאט, נישט זייענדיג פארטייאיש צו איינעם פון די צוויי צררים. דער נייער פעלקער-בונד אויבער-קאמיסאר גראף גראוויאנא איז א יונגער דיפלאמאט און איז שוין געווען אין דאנציג אין א דיפלאמאטיש שליחות פון פעלקער-בונד.

אין די דאנציגער פעראינטערעסירטע קרייזען האפט מען, אז גראף גראוויאנא, וועט אויך ווי זיינע פארגעגנגער וויסען אפצושאצען די טראדיציע פון די דאנציגער פעלקער-בונד-קאמיסארען — צו העלפען די, וועלכע וועלען זיך נויטיגען אין הילף.

א. דאנציגער.

Dr. med J. LUBICZ

ORTOPEDA, Gdańska 27, tel. 41-46

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.

אייגענע פ״אצאוניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען, ווי: וועלארקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע פיס, גארסעטען א. ז. וו.

עמפפאנגט פון 5–7 אין אווענד.

Dr. med.I. WAJNBERG

CEGIELNIANA 47, tel. 26-02

אינערליכע קראנקהייטען. ספעציעל פאר לונגען-און הארץ-קראנקהייטען, בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון. אין דערהיים פון 3–5 נאכמיטאג.

צוריקגעקערט.

פערקויפט צום טייוועל.

(ראמאן).

66)

איידער ער האט אבער בעוויזען צו ענטפערען, האבען זיך דערהערט פון קארידאר מארטענס שריט.

קליין האט פערגעסען, וואס ער האט זיך בעקליבען צו זאגען, און אייגבויגענדיג זיך צו טאליען, האט ער ארויסגעשעפטשעט:

— שנעלער! גיט מיר א קוש!

זי האט איהם דערלאנגט די ליפען צום קושען. מארטען האט אנגעקלאפט אין דער טיר.

— ארייו!— האט קליין אויסגערופען.

ער איז געשטאנען עטליכע שריט ווייט פון טאליען, ווען מארטען איז אריין.

קאפיטעל אכצעהן.

— מ'דארף קריגען לאפאטעס און קירקעס, איהר וועט זיי געפינען אין דעם גערטנערס שטאל.

— גוט!— האט מארטען געענטפערט.

קליין מיט מארטענען זענען אוועק צום שטאל.

דער שניי האט ביני לביני אויפגעהערט צו פאלען.

דער נעפעל האט זיך אבער נאך אלץ נישט צושפרייט, און איז געהאנגען געדיכט איבער דער ערד.

קליין האט זיך בחנם בעמיהט ארויסצוטרייבען פון די געראנקען טאליעס געשטאלט.

ער האט זיך בשום אופן נישט געקאנט בלויז קאנצענטרירען אויף דעם געדאנק וועגען פערברעכער.

אין זיין נשמה האט פרצהליך געשפילט און געזונגען, און ער האט נישט געקאנט טראכטען וועגען די גרויסע סכנות און דער גרויסער פעראנטווארטליכקייט, וואס איז געלעגען אויף זיינע פלייצעס.

אין דעם שטאל האבען זיי געפונען דריי לאפאטעס און צוויי קירקעס.

— נעהמט מיט דעם גערטנערס לאמטערן! — האט קליין פעראָרדענט — און זעהט, מאכט עס שטילער! דער אריינגאנג אין די קעלערס מוז ערגיץ זיין בעהאלטען אין גארטען. עס מוז זיין ערגיץ א גרוב. כ'האב מורא, אז זארעמבא קען נאך דערהערען אונזערע שריט איבער'ן קאפ.

זיי זענען פארזיכטיג ארויס אין גארטען.

דערמאנדיג זיך אין דעטאלען פון דער גראוויור, האט קליין נע'טענה'ט:

אויב דער מאלער, וואס האט געמאכט די גראוויור, האט אפגעהיט די פראפארץ, מוז דער ארויסגאנג זיין אין מיטען גארטען. געהט, מארטען צום טויער, און צעהלט אפ שריט!

די ש״יט זענען אפגעמאסטען געווארען.

קליין האט בעפוילען צו גראבען די ערד, און ער אליין האט זיך אוועקגעשטעלט אויף דער וואך מיט'ן רעוואלווער אין האנד.

פון אונטער דעם שניי אפויר האט זיך שנעל בעוויזען דאס פערפרוירענע גראז.

דאס קלאפען פון די לאפאטעס האט שטארק אפגעהילכט צוליב דער פערפרוירענער ערד.

נאך פינף מינוט גראבען, האבען די מידע מענשען זיך אפגעשטעלט, כדי איבערצוכאפען דעם אטעם.

עטליכע מינוט איז געווען פולשטענדיג שטיל.

קליין און מארטען האבען אנגעשטרענגט געקוקט אין דער פינסטערניש.

עס איז אינערגיץ נישט געווען צו בעמערקען א סימן פון דעם שונא.

די לאפאטעס זענען ווידער געלאזט געווארען אין גאנג.

קליין האט אלע ווילע איבערגעריסען די ארבייט, און זיך צוגעהערט.

עס איז שוין אויסגעגראבען געווארען א גרויסע גרוב די ברייט פון צוויי קוואדראט - מעטער, און די טיף פון דרייסיג צענטימעטער.

קליין האט זיך אנגעהויבען צו ספק'ן

און וואס וועט זיין, אויב ער האט ווייטער א טעות געהאט?

אפשר איז שוין פון די קעלערס א זכר נישטא?

אויב זארעמבא איז דארטען, טא פארוואס ווייזט ער נישט ארויס קיין סימנים פון לעבען?

ער הערט דאך בלי ספק די קלעפ פון די גראב-אייזענס?!

וויפיל מיטהעלפער האט ער עס אזוי?

דער פולקאווניק איז, זעלבסטפערשטענדליך מיט איהם. דערנאך — די צוויי דינער, און, ס'קאן זיין — אויך ארנא שווארץ...

פלוצים האט א טרוקענער שאס איבערגעריסען די נאכט-שטילקייט.

די קויל האט א פייף געטון און א קוששק הינטער קליינען.

איינער פון די פאליציאנטען האט פאר אומגעריכטקייט א ציטער געטון, און ארויסגעלאזט פון האנד די לאמטער, וואס איז צובראכען געוואָרען.

ס'איז געווארען איינגאנצען פינסטער.

— לעגט זיך אויף דער ערד — האט קליין בעפוילען.

די פאליציאנטען האבען זיך א ווארף געטון אויפ'ן שניי.

עס איז אדורך א מינוט צייט אין א געוואלדיגער שפאנונג.

צי איז עס א שאס געווען, צי האט זיך עס בלויס אויסגעדאכט? — האט קליין ביי זיך געפרעגט. אלץ ארום איז געווען שטיל און רוהיג.

— איהר זענט נישט פערוואונדעט? — האט ער א פרעג געטון ביי דעם פאליציאנט, וואס האט צובראכען די לאמטער.

— ניין, הער!

— גוט, איצט קריכט אלע צום טויער!

ביי דעם טויער האבען זיך אלע אויפגעהויבען, און לויט'ן בעפעהל פון קליינען האבען זיי אנגעצונדען די עלעקטרישע טאשען-לעמפלעך.

— וואס איז געשעהן? — האט זיך אפגערופען א שטים פון דער שוועל — ווער האט געשאסען?

— גארנישט! ס'איז אלץ אין ארדנונג! — האט קליין געענטפערט.

מיט'ן רעוואלווער אין האנד האט ער זיך געלאזט געהן צו דער גרוב.

— זארעמבא, גיט זיך אונטער! איך ווייס, וואו איהר בעהאלט זיך! ענטלויפען פון דאנען וועט איך נישט געראטען!

(פארזעצונג קומט)

באהן-קאטאסטראפע אין כאיני.

34 וואגאנען צושמעטערט און 2 יונגלעך שווער פערוואונדעט.

(—) צווישען לאדז און כאינע איז פארגעקומען א באהן-קאטאסטראפע.

פון לאדז קיין כאינע איז ארויסגעגאנגען א משא-צוג מיט קוילען און דער ריכטונג קיין כאינע, פון כאינע איז אין דערזעלבער צייט ארויסגעגאנגען א צוג אין דער ריכטונג קיין לאדז. אין מעטער פון כאינע האבען זיך ביידע צוגען צוזאמענגעשטויסען. פון דעם צוזאמענשטויס זענען צושמעטערט געווארען און אראפ פון דעם באהן-אויפשיט 34 וואגאנען, וועלכע זענען איננאנצען צושמעטערט געווארען אויך די לאקאמאטיווען פון די צוגען זענען שטארק בעשעדיגט געווארען. די מאשיניסטען האבען בעוויזען אין לעצטען מאמענט ארויסצושפרינגען פון די לאקאמאטיווען און אזוי אַרום ניצל געווארען פון טויט.

און איינעם פון די צוגען זענען אבער געפאהרען צוויי „האזלעך" „אויף נאפע" צוויי לאמושער יונגלעך לאזער וואשיצא און יוזעף פאלטשינסקי די צוויי יונגלעך זענען ערנסט פערוואונדעט געווארען. אויפ'ן ארט פון דער קאטאסטראפע איז אן אויסגעפאהרען א ספעציעלע אויספארשונגס-קאמיטע מיט'ן פאליציי-אינספעקטאר נאסקע און פראקוראר שטים פראש.

Dr. H. WOŁKOWSKI

צעגעלניאנא 25, טעל. 26-87

ספעציעל ארצט פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע, אלע ארט אנאליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

נעמט אן פון 8—10 פריה, 12—2 נ.מ. און פון 4—8 אוו.

יודישער קאמער-טעאטער „אררט"

לייטונג: מ. בראדערזאן.

זאכאדניא 43

היינט – 1 פארשטעלונג: אנהויב 9.30 א זייגער אוונט

„אליץ טאנצט"

1) שטארקער פון טויט — אינסצעניזירטע לעגענדע אין 2 אקטען מיט פראלאג, אינטערמעצא און עפילאג.
2) ליבשאפט שפיט.
3) אונזערע קינדער.
4) אין ווילדען וואלד.
5) ווען ווייבער שווייגען.
6) וואס יעדער טהוט.
7) אליץ טאנצט.

הנחה-בילעטען זענען היינט גילטיג.

ליטער. לייטער: מ. בראדערזאן. מוזיק. לייטער: דוד בייגעלמאן. דעקאראציעס און קאסטיומען—ד. מאטוס און ש. בלום. קאנפערענסיערן: י. רייגלאס און מ. נעלקען

עס ווערט געזוכט א **סעקרעטאר (יד)** אין א פעראיין אויף אווענד-שעה'ן. אפערטען אבצוגעבען אין דער אדמיניסטר. פון „נייעס פאלקסבלאט" אונטער'ן נאמען „סעקרעטאר" (יד)

ביטשריפט-ביורא האכבערג

פאנסקא 1 טעל. 36-77

ערלעדיגט אלע ארט געריכטליכע און שטייער-אנגעלעגענהייטען אין אלע אמטען אויך אויף לאדזער וואיעוואדזשטווע רעיעל און פינקטליך.

באמערקונג: וועגען פערשידענע שטייער-פראגע נעהם איך פערזענליך אן צווישען 5—6 נאכמיטאג.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט

זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראקאווסקי	נאז האלז, אויערן קר.	10—11 4—6 7—6
ד"ר רווישאנער	הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאלדשטיין-פאלאק	אויגען-קראנקהייטען	1—2 7—8
ד"ר יוסמאן	נערווען קראנקהייטען	12—2
ד"ר ראזענצווייג	קינדער-קראנקהייטען	10—12 4—5
ד"ר פאמיערני	פרויען און געבורטס-הילף	11—1½ 5—6
ד"ר קאנטאר	כירורגישע-קראנקהייט.	4—5 און 1—2
ד"ר ווינבערג	אינ. קר., לונגען-קר.	11—1 5½—7
ד"ר סמוסעל	רענטגען	10—12 4—6
א. גרינשפאניק	צאהן-ארצט	5—7
י. רוזעס	צאהן-ארצט	9—2

שטאהן-אונדולאציע, געליישמונגען, קווארצען, מאסאזשען א. א. וו. בי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארן

א רענטגען-אינסטיטוט

[illegible] פון הויט קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט רענטגענשטראהלען, פאר בעשטראהלונג און דורכלייכטונגען, קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, אלע מעדיצינישע אנאליזען. א קורס פאר שוועסטער. אינפארמאציע געבען שריפטליך (קאנטראלירן) פון 4—5 נאכמ.

די לעטשניצע איז אויך עפען זונטאג.

וויזיט אין דער שטאט.

ערצטליך-קאסמעטיש. קאבינעט

פרל. מ. מארקוס נעהמט אן פון 5—7 אוונט

ווארנונג!

אזוי ווי עס האבען זיך בעוויזען אין שטאט פערשידענע נאכגעמאכטע פעלד-בעטען, מאך איך בעקאנט דאס געעהרטע פובליקום, אז די עכט-פאטענטירטע

בעטען

עכט-פאטענטירטע

זענען פערזעהען נאר מיט דער שוץ-מארקע

PALMA-PATENT

פאר וועלכע מיר זענען פעראנטווארטליך ביז 3 יאהר.

— צו בעקומען אין אלע געשעפטען. —

אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל

ניקעל-בעטען, אמעריקאנקעס,
ניקעל-קינדער-בעטען, קינדער-וועגעלעך,
טיש-בעטען, קינדער-בענקעלעך
מעטער-מאס, אויף רעדלעך.

מאטראצען

געבעטע, שאטקאווע און קאנאדיסקע.

קאזעטקעס און טאפטשאנעס.

בעמ.: בעטלעך מיט וועגטלעך ווייס אדער ברוין 17 זל., פאלאווע-בעטלעך 14 זל. רעיעלע בעהאנדלונג. :: פאבריקס-פרייזען. :: זעמטליכע רעפעראטורן.

הורט! לאדז, פאלנאצנא 24, טעל. 31-85. דעטייל!

Dr. med. W. EYCHNER

גינעקאלאג-אקושער

זגערזשער 11.

טעל. 34-72

נעמט אן פון 6—8 אוונד.

Dr. J. POLAKOW

קינדער-קראנקהייטען

קאנסטאנטינער 37a

טעל. 39-75.

צוריקגעקעהרט

נעהמט אן אין דער לעטשניצע אויף גייערס מארק (פעטריקאווער 294) פון 2 ביז 3½ נאכמ. און דערהיים פון 3½—5 נאכמ.

Dr. med. BRAUN

וואוינט יעצט

6-טען שערפיען 1

(בענעדיקטא) טעל. 40-26

ספעציאל-ארצט פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע

נעמט אן פון 9—11 פריה און פון 5 ביז 8 אוונד.

Dr. ADAM

GROSGLIK

Al Kościuszki 27

tel. 51-78,

הויט און וועגערישע קראנקהייטען און ליכט-הייל אינסט.

נעמט אן פון 4—7 אין אוונט

צוריקגעקעהרט

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקה. בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע.

האט זיך איבערגעצויגען אויף **אנדזשעיא 5**

נעמט אן פון 8 – 10 פריה און פון 5—9 אין אוונד.

בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

א געבילדעטע, אינטעליגענטע

יונגע דאמע

זוכט א פאסטען

אלס קאסירערין אדער ביוראליסטין.

אפערטען אין אדמ. „נ. פאלקסבלאט" פאר „T". 2473

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקהייטען און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאגיע און נערווען-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.

— — — טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוועגד. — — —

פון 11 ביז 12 בייטאג און פון 2 ביז 3 נאכמיטאג נעהמט אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען.

זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

— — בעזונדער ווארטע-ציי ער פאר פרויען. — —

וויזיט 3 זל.

LEKARZ DENTYSTĄ צאהן-ארצט

St. GELBERG

זאכאדניא 15, טעל. 31-08.

היילט גאנץ פערגאכלעסיגטע צייהן- און מונד-קראנקה. צאהן-ציהונג אהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראהלונג, ספעציעלער לאבאראטאריום פון קינסטליכע צייהן

נעהמט אן פון 9 פריה ביז 7 אוונד.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY

Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26

Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku, dnia 13-go do poniedziałku, dnia 19-go listopada 1928 r. wł.

Dla dorosłych: **Dla dorosłych:**

„GARIBALDI"

Dramat w 12 aktach

w rol. gł. **Rina de Liguoro** i **Guido Graciosi**

Dla młodzieży:

Trzej Błędnej Rycerze.

W poczekalniach kina codz. do g.22 audycje radjofonicz

אל תתהלל ביום מחר!!

כי לא תדע מה ילד יום.

לייג נישט אפ אויף מארגען

נאר, אז די דארפסט ערלעדיגען סאנדאווע זאכען זאלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביורא

פעטריקאווער 17 דורכגאנג זאכאדניא 52

וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאפט געשריבען לויט'ן אוסטאווו אלערליי בישעס, קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויך אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס ציווילנע און קארנע אפעזיציעס, אדוואלאניעס, רעקורסען וועגען דירה אין יורזשאנד-ראזיעמטשי, וועגען פעטער אין קאמיסאריאט-רזשאנדו און אלע פאליציי-בעצירקען, אקטען אינטערציזיעס, אקטע דאראוויזנעס, קארנע ספראוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען. ספעציאליסט פון שותפות-אקטען.

מיט אכטונג

י. מאנעלא רעכט-קאנסולענט.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און דענטיסטישער קאבינעט.

בזשעזשינער 11, טעלעפאן 37-63

אפען פון 9 פריה ביז 7 אוונד.

ד"ר האלינסקי	נאז, האלז, אויערן קר.	3—4
ד"ר קערשנער	קינדער קראנקהייטען	9-11 3-4½
ד"ר שיפמאן	אינערליכע קראנקהייטען	11—1
ד"ר לובימש	הויט און געשלעכט-קר.	12½—1½
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גמטינע קר.	1—2
ד"ר גאלדבלאט	אויגען-קראנקהייטען	12½—½
ד"ר עליאסבערג	כירורגישע קראנקה.	1—2
ד"ר בערגמאן	פרויען און געבורטס-הילף	3—4

[illegible], שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען א. א. ווי פאקען-שטעלען, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראהלונג איינשפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראציעס. אויף פערלאנג—וויזיטען אין שטאט.—אין לאבאראטאריום ווערען געמאכט אלע ארט אנאליזען, ווי אויך פלעגמע און בלוט

אימפונגען געגען שקארלאטין.

ד"ר לאזשינסקי סטאמאטאלאג

צאהן-ארצט 10—1 3—6

קינסטליכע צייהן, קראנען, פאמבען א. א. וו.

די לעטשניצע איז אויך עפען זונטאג.

אן ארענטליך

יונגער

קען זיך מעלדען. צו ערפאהרען אין אדמ. פון 12—1 מיטאג.

אינטעליגענטער

יונגערמאן

מיט 6-קלאסיגער בילדונג, בקאנט מיט דעם וועב-פאך און בוכהאלטעריע, זוכט ווערלכע ס'איז פאסטען געגען קליינעם געהאלט. אפערטען אין אדמ. אונטער „Pracowity" 2474

קאליגראף

ל. בערמאן

(דער יונגער) וואוינט אויף זאוואדזקא 19. 1-טער שטאק, און לערנט אויס שעהן און שנעל שרייבען

אלס שותף

צו וועלכען עס זאל נישט זיין בעשעפט קען איך צוטרעטען. כ'בעזיץ עטליכע טויזענד זל. און א וואוינונג אויף בזשעזשיניעסקא גאס. ערקונדיגען זיך זגערזשער 4 אינקאלאקטאל. בעוועלב.

2472

אבאנעמענט-פרייז: אין לאדז – 5 זל. א חודש מיט צושטעלען א היים; אויף דער פראווינץ – 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד מיט 30 פראצ. טייערער. פאר'ן איינמאלען [illegible] די אבאנענטען [illegible] פערלאג [illegible]

אבאנעמענט-פרייז: פאר'ן טעקסט—15 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—20 גר. אין דער [illegible] 7 [illegible] אין טעקסט—40 . . . . . 60— . . . . . 4 . [illegible] נקרן טעקסט—1 . . . . . 15— . . . . . 7 . [illegible] 50 פראצ. טייערער. 100 פראצ. טייערער. [illegible] 10—גר. 2 [illegible]

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.

Czcionkami i druk „Najer Folksblat" Piotrkowska 21.